

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземних мов

Кафедра німецької мови і літератури з методикою викладання

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

« ____ » _____ 2023 р.

Реєстраційний № _____

« ____ » _____ 2023 р.

ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ
ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Кваліфікаційна робота студентки
групи НАФм-22
ступінь вищої освіти «магістр»
спеціальності 014.02 Середня освіта
(Мова і література (німецька))
Діхтяр Анни Олександрівни

Керівник: кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри німецької мови
і літератури з методикою викладання
Хорошилова Наталія Володимирівна

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS ____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

Члени ЕК _____

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Діхтяр А.О., розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

(А. Діхтяр)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ГРАМАТИЧНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	7
1.1 Граматична компетентність як запорука ефективного навчання учнів.....	7
1.2 Труднощі формування іншомовних граматичних навичок учнів основної школи.....	15
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	24
2.1 Методичні особливості формування граматичних навичок на уроках німецької мови в основній школі.....	24
2.2 Типи та види вправ для формування граматичних навичок в учнів основної школи на уроках німецької мови.....	38
РОЗДІЛ 3. СИСТЕМА ВПРАВ ТА ЗАВДАНЬ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ.....	44
3.1 Комунікативно-граматичні завдання для розвитку граматичної компетентності в учнів основної школи	44
3.2 Рецептивні і рецептивно-репродуктивні вправи для розвитку німецькомовної граматичної компетентності в учнів основної школи.....	50
3.3 Практичні вправи з використанням інтерактивної дошки для формування граматичних навичок на уроках німецької мови	54
ВИСНОВКИ.....	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	69
ДОДАТКИ.....	73

ВСТУП

Вивчення граматики іноземної мови в школі має величезне практичне значення, а саме, в силу узагальнюючого характеру своїх законів, граMATика полегшує шлях оволодіння іноземною мовою. Практична задача навчання граматиці полягає в тому, щоб, по-перше, допомогти учням оволодіти граMATичним матеріалом, необхідним для вираження думок в усній та письмовій формі і розуміння їх при читанні і на слух; по-друге, у тому, щоб надати учням знання німецької мови.

Навчання граматиці німецької мови має свої труднощі і проблеми. З одного боку спорідненість граMATичної будови німецької та української мов виявляється в наявності ряду подібних граMATичних категорій, наприклад відмінка, числа, особи, часу, способу, складу членів речення та ін. З іншого боку, в німецькій мові існують явища, яких немає в українській мові. Але робота над граMATикою розвиває логічне мислення школярів, їх спостережливість, здатність аналізу і синтезу, збільшує обсяг пам'яті.

Теоретичним підґрунтям роботи стали праці таких дослідників, як: О.І. Вовк, Ж.А. Вітлін, С.Ю. Ніколаєваої, І.П. Тригуб та ін. На думку дослідників, будь-яке граMATичне явище має бути розглянуте з погляду форми, змісту та функції, іншими словами, в аспекті взаємозв'язку зовнішньої структури з сполученою нею ідеєю та можливими способами її реалізації в конкретній мовній ситуації» [5, с. 20]. Вчені підкреслюють, що відпрацювання набутої навички реалізується у всіх видах мовленнєвої діяльності: учень повинен навчитися «чути» граMATичну структуру, «пізнавати» її в тексті, відтворювати в усному та письмовому мовленні [28, с. 74].

Незважаючи на наявність низки наукових праць з проблеми формування граMATичної компетентності, вона не є достатньо вивченою і потребує більш детального розгляду. Саме цей факт й визначає актуальність теми дослідження.

Актуальність роботи полягає у тому, що було систематизовано теоретичні передумови та методичні засади формування німецькомовної граматичної компетентності, проаналізовано передовий досвід вчителів іноземної мови. Розроблено ряд рекомендацій та вказівок щодо формування граматичних умінь та навичок учнів основної школи. Отже, актуальність роботи обумовлена науковою та практичною значимістю вивчення граматики німецької мови на середньому етапі навчання в школі.

Мета роботи – дослідити особливості формування граматичної компетентності в учнів основної школи на уроках німецької мови.

Відповідно до поставленої мети були сформовані наступні **завдання**:

- визначити граматичну компетентність як запоруку ефективного навчання учнів;
- з'ясувати роль граматичних навичок в комунікативно-орієнтованому навчанні іншомовного спілкування;
- проаналізувати типи та види вправ для формування граматичних навичок в учнів основної школи на уроках німецької мови;
- вивчити методичні особливості формування граматичних навичок на старшому етапі навчання німецької мови;
- запропонувати комунікативно-граматичні завдання для розвитку граматичної компетенції в учнів основної школи;
- навести практичні вправи з використанням інтерактивної дошки для формування рецептивних та репродуктивних граматичних навичок на уроках німецької мови.

Об'єкт дослідження: методичні умови формування граматичних навичок на уроках німецької мови.

Предмет дослідження: особливості формування в учнів німецькомовної граматичної компетентності.

Задля досягнення поставленої мети та вирішення задач нами були використані наступні теоретичні **методи дослідження**: метод аналізу (для розкриття змісту основних понять дослідження), метод синтезу (для

визначення та опису особливостей застосування мультимедійних засобів для навчання граматики німецької мови), а також такі методи педагогічних досліджень, як робота з науковою літературою, аналіз досвіду вчителів іноземних мов, опис, характеристика, наукове спостереження, порівняння, аналіз та обробка результатів.

Апробація :

V Міжнародна студентська наукова конференція «Тренди та перспективи розвитку мультидисциплінарних досліджень»

01.12.2023 | Луцьк, Україна.

Збірник знаходиться у відкритому доступі.

Структура дослідження. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, які розкривають тему даної роботи, висновків, а також списку використаних джерел і додатків, які доповнюють основний зміст роботи. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 73 сторінок, з яких – 68 сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ГРАМАТИЧНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

1.1 Граматична компетентність як запорука ефективного навчання учнів

Зміни, які відбуваються в українському суспільстві на сучасному етапі його розвитку, породжують нові вимоги щодо системи освіти й виховання підростаючого покоління та інноваційних підходів при вивченні іноземних мов. Одним із завдань сучасної школи та педагога є формування у школярів загальнонавчальних умінь і навичок, забезпечення пізнавальних інтересів та подальшого їх становлення. Сучасний вчитель мусить уникати переважаючого вербального типу навчання, орієнтуючись більше на активні та інтерактивні методи, технології навчання, що базуються на компетентісному підході при вивченні іноземної мови.

Отже, вивчення іноземної мови та оволодіння іноземними мовними системами – запорука розвитку та формування високоосвіченої особистості, яка здатна сприймати та спілкуватися різними мовами.

Проблеми формування іншомовної граматичної компетентності учнів знаходять своє відображення в наукових розвідках як вітчизняних, так і зарубіжних науковців.

У лінгвістиці поняття «граматична компетенція» походить від надзвичайно важливої роботи американського лінгвіста Ю. Хомського. Він розробив концепцію граматичної компетентності як частину мовленнєвої компетентності. Вчений ввів це поняття в рамках своєї теорії генеративної граматики, де граматична компетентність описує здатність носіїв мови до генерації та розуміння безмежної кількості речень мови на основі обмеженого набору граматичних правил і структур [4, с. 94].

Ця концепція стала фундаментальною для вивчення мови та мовленнєвої компетентності в лінгвістиці та мовознавстві. Дослідник запропонував розрізняти граматичну компетентність (знання граматичних правил) та мовленнєву реалізацію (фактичне вживання мови в мовленні). Згідно з його припущенням «мовленнєва діяльність не може прямо відображати компетенцію, оскільки остання належить до лінгвістичної системи, а сприйняття мовлення і його продукування є психологічним явищем» [29].

У 1972 році американський дослідник Д. Хаймс запропонував замість теорії мовної компетенції, яка вважалась еквівалентом граматичної компетенції, теорію компетенції, що містить мовні знання користувача мови (здатність використовувати мову і її правила в контексті). Ця теорія комунікативної компетенції являє собою взаємодію граматичної, психолінгвістичної, соціокультурної та інших компетенцій і складається із знань і вмінь, які ґрунтуються на можливостях, істинності, адекватності до ситуації спілкування, здійсненні мовленнєвого акту і його наслідках [8, с. 26].

Ю. Хабермас, німецький філософ і соціолог, вніс важливий внесок у сферу комунікаційних досліджень. Він одним із перших вжив термін «компетентність» у контексті теорії комунікативної компетенції [20, с. 58].

Комунікація є ключовим аспектом людського життя, який невід'ємно пов'язаний із мовою. Для ефективної комунікації необхідно мати володіння як граматичною, так і комунікативною компетентністю. Зрозуміло, що навички комунікативної компетентності, такі як вміння сприймати і розуміти повідомлення, адекватно реагувати та встановлювати зв'язки з іншими, також є надзвичайно важливими. Вони базуються на граматичній основі, яка надає структуру та точність у висловлюванні. Отже, володіння комунікативною компетентністю в цілому неможливе без володіння граматичною компетентністю на достатньому рівні. Граматичні навички створюють основу для успішної комунікації, допомагаючи виражати думки чітко та точно, що є важливим фактором у будь-якій взаємодії та спілкуванні.

Варто підкреслити, що сучасна система освіти надає велику увагу формуванню граматичної компетентності учнів, і це має важливе значення. Реформа освіти враховує той факт, що граматична компетентність є фундаментальним елементом мовленнєвої компетентності, яка, в свою чергу, є необхідною для успішної комунікації та навчання у всіх сферах життя.

Згідно з документами Ради Європи, граматична компетентність розуміється як «частина мовної компетентності. Мовна компетентність включає в себе здатність розуміти, використовувати та виробляти мову в різних ситуаціях спілкування. Граматична компетентність в рамках цього підходу відноситься до знання граматичних правил та навичок правильного вживання граматичних структур в мовленні та письмі» [7, с. 107-108].

Визначальними особливостями граматичної компетенції є «здатність розуміти й виражати значення, продукуючи і розпізнаючи правильно оформлені фрази і речення, що є протилежним заучуванню, та відтворення їх як стійких формул» [7, с. 112].

Поняття «граматична компетенція» в рамках німецької лінгвістики використовується в широкому розумінні та спрямоване на вивчення граматичної структури та правил німецької мови. Наприклад, в німецькій лінгвістиці, дослідники можуть вивчати граматичну компетенцію учнів, які вивчають німецьку мову як іноземну. Це може включати в себе аналіз їхніх знань про граматичні правила німецької мови, здатність використовувати граматику в письмовому і усному мовленні, а також їхню спроможність розуміти граматично складні структури в чужому мовленні.

Грамматична компетенція може також вивчатися в рамках досліджень носіїв німецької мови, які можуть бути викликані граматичними нюансами або змінами в мовній системі німецької мови.

Враховуючи це, граматична компетенція в німецькій лінгвістиці відіграє важливу роль у вивченні, викладанні та розвитку німецької мови як мови іноземної або як предмету лінгвістики в самому німецькомовному контексті.

Основні риси граматичної компетенції в німецькій лінгвістиці включають наступне:

Знання граматичних правил: Граматична компетенція передбачає знання системи граматичних правил та взаємозв'язків між ними. Це означає розуміння синтаксичних структур, правил утворення форм слів, спряження дієслів і вживання різних частин мови.

Здатність розрізняти правильну і неправильну конструкцію: Граматична компетенція дозволяє носію мови відрізнити правильні граматичні структури від неправильних. Наприклад, носій німецької мови може відчувати, що «*Ich gehe zur Schule*» є правильним реченням, а «*Ich geht zur Schule*» – неправильним.

Здатність генерувати граматичні висловлювання: Граматична компетенція дозволяє носіям мови генерувати нові граматичні висловлювання на основі правил мови. Це означає, що вони можуть створювати нові речення, які їм раніше не доводилося використовувати, але вони відповідають граматичним правилам.

Здатність розрізняти семантичні різниці: Граматична компетенція також передбачає здатність розрізняти семантичні різниці між різними граматичними конструкціями. Наприклад, носій мови може розуміти, що різниця між «*Ich lese ein Buch*» і «*Ich lese das Buch*» полягає в підкресленні семантичного аспекту (читаю будь-яку книгу проти читаю конкретну книгу).

Здатність до використання граматичних засобів у комунікації: Граматична компетенція передбачає не тільки знання граматичних правил, але і здатність використовувати ці знання у мовленні та спілкуванні з іншими [2, с. 76].

Отже, граматична компетенція є важливою частиною загального мовленнєвого компетенції і допомагає носіям мови ефективно використовувати граматичні структури для передачі своїх думок, ідей та інформації.

У працях українських вчених також висвітлено широке коло питань із проблеми формування граматичної компетенції.

Так, Т. Кушнір у своїх дослідженнях розглядає граматичну компетентність як «здатність особи розрізняти та використовувати граматичні правила та структури мови для правильного формулювання речень і висловлювань» [13, с. 3].

О.С. Резунова зосереджується на аспекті граматичної компетентності в контексті навчання іноземних мов, зокрема німецької. Вчена досліджує, як українські студенти розвивають свої граматичні навички при вивченні іноземних мов [24, с. 292-296].

Цікавим є дослідження відомого українського лінгвіста і мовознавця І.Зязюна. Вчений розглядає поняття «граматична компетентність» в контексті сучасних лінгвістичних досліджень та теорій. Граматична компетентність, за його розумінням, «описує здатність носія мови розрізняти, розуміти і використовувати граматичні структури та правила в мовленні» [19, с. 34].

І. Зязюн, як і багато інших лінгвістів, вивчає граматичну компетентність у контексті розвитку мовленнєвих навичок у дітей, навчання іноземних мов, а також у контексті лінгвістичного аналізу і розуміння мови взагалі. На його думку, «граматична компетентність є важливим аспектом мовної компетентності та мовленнєвого розвитку у людини, і вона вивчається та аналізується з різних точок зору у лінгвістиці і мовознавстві» [19, с. 35].

Погоджуємося з твердженням відомої української дослідниці С. Ніколаєвої, що вивчення граматики іноземної мови є необхідною складовою частиною практичної мети навчання іноземних мов, яка може бути сформульована як «опанування комунікативною компетентністю на рівні, достатньому для іншомовного спілкування у чотирьох видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні та письмі у типових ситуаціях» [14, с. 39].

На думку дослідниці, формування граматичної компетентності включає в себе створення вміння застосовувати граматичні засоби мови, спираючись на знання принципів, керуючих поєднанням лексичних елементів в значущі фрази, тобто вміння як розуміти і розпізнавати грамотно сформульовані речення промовця, так і висловлювати свої власні думки в процесі продукування мови. Саме вміння поєднувати, видозмінювати слова для побудови граматично правильних словосполучень і речень є однією з найважливіших умов практичного оволодіння мовою, тобто використання її в якості засобу спілкування [15, с. 54].

Отже, С. Ніколаєва зазначає, що «граматична компетентність – це складова частина мовної компетентності, що входить в структуру іншомовної комунікативної компетентності. Будучи однією з субкомпетентностей іншомовної комунікативної компетентності, граматична компетентність включає в себе, з одного боку, зв'язки і закономірності, які встановлюються між граматичними феноменами і концептами, які виражаються ними, а з іншого – можливості взаємодії рідної та іноземної мов, при яких граматичні відносини позначають когнітивне, концептуальне світосприйняття представників цих мовних соціумів» [15, с. 54].

Український науковець І. Тригуб розглядає основні компоненти граматичної компетентності як частину мовної компетентності в контексті лінгвістики та навчання мов.

Він виділяє кілька важливих компонентів граматичної компетентності:

– *фонологічна компетентність*: Це здатність розрізняти та використовувати звукові структури мови. Вона включає в себе знання про фонему, фонотактику та правила вимови в даній мові;

– *морфологічна компетентність*: Ця компетентність включає знання про морфологічні правила мови, такі як утворення і зміна слів, включаючи закінчення, прийменники, сполучники та інші морфологічні елементи;

– *синтаксична компетентність*: Це здатність розрізняти та використовувати синтаксичні структури мови, включаючи правила порядку

слів, структуру речень і фраз, та здатність будувати граматично правильні речення;

– *семантична компетентність*: Ця компетентність стосується знань про значення слів, фраз та речень у мові, а також здатність розрізняти семантичні відтінки і використовувати слова та вирази відповідно до їхнього значення;

– *прагматична компетентність*: Ця компетентність включає в себе здатність використовувати мовлення в певних ситуаціях та з контекстом. Вона стосується вміння виражати і розуміти інтенції, емоції та комунікативні вимоги спілкування [28, с. 75].

Ці компоненти, на думку вченого, взаємодіють між собою і створюють основу граматичної компетентності, яка допомагає особистості використовувати мову ефективно та граматично правильно в різних мовних ситуаціях [28, с. 75].

Існують кілька підходів до формування граматичної компетентності:

а) *традиційний граматичний підхід*: Цей підхід базується на вивченні граматичних правил, морфології, синтаксису та виконанні вправ, спрямованих на закріплення граматичних структур. Учні вивчають правила та відповідність між словами та структурами;

б) *контекстуальний або комунікативний підхід*: У цьому підході акцент робиться на використанні мови в контексті спілкування. Учні вчаться граматиці, виходячи з реальних ситуацій та завдань, що передбачають використання граматичних структур у реальних комунікативних завданнях;

в) *методика проєктів*: У цьому підході студенти працюють над проєктами або завданнями, де вони повинні використовувати граматичні структури для досягнення конкретних цілей. Наприклад, створення презентацій, написання есе або проведення досліджень;

г) *метод імітації*: Учні імітують природне спілкування та навчаються граматиці шляхом слухання, розмови та вивчення мовного матеріалу у контексті реальних розмов;

д) *інтегрований підхід*: В цьому підході граматику вивчається як частина загального навчання мови, що включає читання, письмо, аудіювання та говоріння. Граматичні вправи вплітаються у різні мовні навички [26, с. 16].

Кожен з цих підходів має свої переваги та недоліки, і вибір підходу може залежати від конкретних цілей навчання, типу учнів, контексту навчання та методичних переконань вчителя чи викладача. Важливо підходити до формування граматичної компетентності враховуючи потреби та характеристики конкретної аудиторії.

Отже, вивчаючи різні трактування поняття «граматична компетентність», погоджуємося з науковцями, які тлумачать цей термін не лише як систему знань про мову, а й вміння користуватися її граматичними ресурсами.

Робочим визначенням поняття граматичної компетентності в нашому дослідженні можна прийняти наступне: «Грамматична компетентність – це сукупність знань, навичок і здатностей, які дозволяють особі розуміти, застосовувати та використовувати граматичні правила та структури мови для правильного формулювання речень і висловлювань. Вона включає в себе розуміння морфології, синтаксису, правил вживання слів та фраз, а також здатність коректно застосовувати граматичні структури у мовленні та письмі. Грамматична компетентність є важливою складовою мовної компетентності і грає роль у здійсненні ефективного спілкування». Це визначення, на наш погляд, охоплює основні аспекти граматичної компетентності.

Визначальними особливостями граматичної компетенції можна виокремити наступні аспекти: знання граматичних правил, синтаксична та морфологічна компетенція, вміння коректно вживати граматичні структури, спроможність до самокорекції і редагування, гнучкість та адаптабельність, а також зв'язок з практикою.

Узагальнюючи вищенаведений аналіз, слід підкреслити, що граматична компетентність є важливою складовою мовної компетентності та використовується для забезпечення зрозумілого та правильного спілкування

в мовному середовищі. Цей підхід допомагає визначити рівень знань та навичок граматики учнів та мовців у міжнародному контексті і сприяє їхньому розвитку як мовознавців і співрозмовників.

1.2 Труднощі формування іншомовних граматичних навичок учнів основної школи

Вивчення іноземних мов є важливою складовою освіти учнів основної школи. Однією з найбільш важливих навичок у вивченні будь-якої іноземної мови є розуміння та використання граматичних правил. Сприятливі умови для успішного навчання іноземних мов створюються завдяки різноманітним чинникам, таким як доступ до відповідних ресурсів, кваліфіковані вчителі та сприйнятливий навчальний середовище.

Проте, оволодіння граматичними навичками може бути викликом для учнів, і воно часто вимагає додаткового зусилля та уваги. У цьому контексті німецька мова не є винятком, і учні можуть зіткнутися з рядом труднощів у формуванні іншомовних граматичних навичок.

Розглянемо основні труднощі формування іншомовної граматичної компетентності учнів основної школи, адже опанування граматики на уроках іноземної мови є дуже багатограним і складним процесом, який є неможливим без подолання різноманітних ускладнень та викликів на всіх етапах її вивчення. Врахування цих труднощів допоможе вчителю досягти ефективності у формуванні іншомовної граматичної компетентності учнів.

По-перше, розглянемо граматичні аспекти німецької мови. Німецька мова, як одна з найпоширеніших мов у світі, привертає увагу багатьох вивчати її як іноземну. Однак вивчення німецької мови часто супроводжується складністю граматичних правил.

Спробуємо розібрати, чому саме граMATика німецької мови вважається складною і які аспекти цієї складності варто враховувати при навчанні.

1. *Відмінювання іменників, прикметників та займенників.* Німецька мова має велику кількість відмінюваних слів. Іменники, прикметники і займенники відмінюються за родами (чоловічий, жіночий, середній, множина), числами (однина, множина) і відмінками (називний, родовий, давальний, знахідний, орудний, місцевий). Відповідно, для кожної комбінації іменника, прикметника і займенника існують різні форми, що можуть створювати плутанину та заплутувати вивчаючих мову.

Міжмовна інтерференція у формуванні граматичної компетентності проявляється переважно тоді, коли учень помилково переносить граматичні норми рідної мови на мову, що вивчається. Наприклад, внаслідок невідповідності граматичного роду багатьох німецьких іменників аналогічним в українській мові частими є наступні помилки інтерференційного характеру: *das Apfel* (нім. *der Apfel*, пор. укр. яблуко), *das Stadt* (нім. *die Stadt*, пор. укр. місто), *der Ufer* (нім. *das Ufer*, пор. укр. берег), *die Hemd* (нім. *das Hemd*, пор. укр. сорочка), *der Universität* (нім. *die Universität*, пор. укр. університет), *die Berg* (нім. *der Berg*, пор. укр. гора), *die Zimmer* (нім. *das Zimmer*, пор. укр. кімната), *die Mädchen* (нім. *das Mädchen*, пор. укр. дівчина), *der Pferd* (нім. *das Pferd*, пор. укр. кінь) та інші.

Ідентичне явище являє собою тема «Прийменник», оскільки деякі вирази не збігаються в українській та німецькій мовах, наприклад: *Er wohnt in der Tante.* (*Er wohnt bei der Tante.*, пор. укр. Він живе у тітки) *Sie ist heute im Hause.* (*Sie ist heute zu Hause.*, пор. укр. Вона сьогодні вдома) *Durch das Gewitter gehen wir nicht spazieren.* (*Wegen des Gewitters gelten wli spazieren.*, пор. укр. Через негоду ми не йдемо гуляти)

2. *Дієслівні часи.* Німецька мова має велику кількість дієслівних часів, кожен з яких використовується для вираження певного часового відношення. Наприклад, для минулого часу існують часи *Präteritum*, *Perfekt*, *Plusquamperfekt* і *Futur II*. Відомості про відповідність між часами і їхнє використання вимагають часу та зусиль для вивчення.

3. *Відмінності у порядку слів у реченні.* Порядок слів у німецькій мові може відрізнятися від інших мов, зокрема від української. У німецькій мові підмет, присудок і додаток можуть розміщуватися у різному порядку залежно від контексту, що може призводити до плутанини та незрозумілості.

4. *Уживання артиклів.* Німецька мова використовує артиклі в більшому обсязі, ніж англійська. Існують різні артиклі для чоловічого, жіночого, середнього роду та множини, і вони відрізняються від артиклів англійської мови.

5. *Граматичні винятки та особливості.* Як і в будь-якій мові, в німецькій існують численні винятки від загальних граматичних правил. Це може бути додатковим джерелом плутанини для вивчаючих мову.

Складність граматичних правил німецької мови може призводити до наступних наслідків:

- невпевненість у власних граматичних навичках;
- часті граматичні помилки в мовленні та письмі;
- затримки у розмовній та письмовій активності [35, с. 4].

Отже, складність граматичних правил німецької мови вимагає систематичного та уважного підходу, багато практики та терпіння. Розуміння основних аспектів складності граматики німецької мови може допомогти ефективніше вивчати її та досягати високого рівня володіння.

По-друге, труднощі у формуванні граматичних навичок на уроках німецької мови, як і на уроках будь-якої іншої мови, може викликати психологічні труднощі для учнів.

Наведемо деякі психологічні аспекти, які можуть вплинути на процес навчання граматики німецької мови/

Так, наприклад, учні можуть боятися робити граматичні помилки через страх перед критикою вчителя або співучнів. Це може стримувати їх від активного використання мови і вивчення граматичних структур.

Також учні можуть швидко забувати граматичні правила, якщо не використовують їх регулярно або не повторюють. Це може призвести до постійного вивчення одних і тих самих правил.

Серед труднощів у формуванні граматичних навичок на уроках німецької мови можна назвати несприятливий ментальний стан. Стрес, втома або недостатня мотивація можуть впливати на здатність учня зосередитися на граматичних завданнях та розуміти їх.

Зіставлення з рідною мовою також визначають труднощі у формуванні іншомовної граматичної компетентності. Деякі граматичні концепції німецької мови можуть бути дуже відмінними від тих, які існують у рідній мові учнів. Це може спричинити плутанину і ускладнити зрозуміння граматики.

Варто також звернути увагу на вікові особливості учнів. Молодші школяри можуть мати більше труднощів із засвоєнням складних граматичних правил, оскільки їхні мозкові структури ще не повністю сформовані для абстрактного мислення.

По-третє, труднощі формування граматичних навичок на уроках німецької мови можуть бути в значній мірі визначені умовами навчання, які існують на конкретному уроці або в освітньому закладі загалом.

Так, наприклад, у класах з великою кількістю учнів вчителю може бути важко зосередити увагу на граматиці для кожного окремого учня. Це може призвести до недостатнього індивідуального уваги до потреб кожного учня щодо граматики.

Короткий час на уроці може призвести до поспішного вивчення граматичних правил і відсутності часу на практику та вдосконалення навичок.

Недостатність практичних завдань і вправ для закріплення граматики може зробити навчання більш теоретичним і менш ефективним. Зосередження тільки на письмових вправах може ускладнити розвиток усних граматичних навичок і навичок розуміння мови в усному спілкуванні.

Брак інтерактивних методів, таких як діалоги, взаємодія в парах або групах, може позбавити учнів можливості вживати граматичні правила на практиці.

Низька мотивація учнів до вивчення граматики може впливати на їхній успіх у навчанні. Якщо учні не бачать користі у вивченні граматики, вони можуть не проявляти достатнього інтересу і зусиль.

Отже, з вищенаведеного можна стверджувати, що труднощі формування іншомовної граматичної компетентності визначаються такими чинниками:

- а) віковими та індивідуальними особливостями учнів;
- б) особливостями іноземної мови, що вивчається;
- в) умовами навчання: засоби навчання, навчальні матеріали, форми та методи роботи.

Досвід роботи вчителів-практиків із учнями основної школи свідчить, що учні:

- мають певні труднощі у ситуативному використанні граматичних явищ;
- недостатньо добре володіють навичками коректного вживання форм граматичних явищ;
- більшість учнів використовують дуже прості граматичні структури і мають труднощі у використанні різноманітних з'єднувальних елементів мови, що роблять висловлювання більш природним і логічним.
- через відсутність реальної комунікації на заняттях, навіть учні із достатнім рівнем теоретичних знань відчують труднощі у вираженні своїх думок [13, с. 4].

Для подолання зазначених труднощів у процесі формування іншомовної граматичної компетенції, вчені-лінгвісти К. Де Бот, М. Клайн, В. Хуфайзен та ін., пропонують враховувати низку факторів, які сприяють формуванню іншомовної граматичної компетенції у процесі вивчення іноземної мови, а саме: внутрішні, зовнішні та лінгвістичні фактори.

Урахуванням тісної взаємодії зовнішніх (соціальних) і внутрішніх (структурних) факторів у процесі розвитку і функціонування лінгвістичних об'єктів – одна з методологічних вимог мовознавчих досліджень. Між різноманітними чинниками немає суцільної ізоляції (вони взаємопов'язані), вплив зовнішніх факторів корегує дію внутрішніх і навпаки.

Внутрішні фактори пов'язані з індивідуальними та психологічними особливостями учнів, до яких можна віднести, наприклад, вік, стать, мотиваційну сферу, внутрішню позицію особистості, розвиток та становлення “Я” та почуття ідентичності особистості, переважаючий спосіб мислення.

Ефективність навчання граматики іноземних мов багато у чому зумовлена також і когнітивними стратегіями та вміннями учнів, їх металінгвістичними знаннями.

Крім того, не варто забувати і про такий важливий внутрішній фактор як мотивація та загальне ставлення учнів до вивчення іноземної мови.

До зовнішніх факторів належать як соціальні умови вивчення іноземної мови, так і, до певної міри, кількість та якість іншомовного мовленнєвого матеріалу, з яким має справу учень під час формування іншомовної граматичної компетенції.

До зовнішніх факторів відносимо соціальні умови: суспільство, в якому вживається конкретна мова, його соціальну структуру, різницю між носіями мови у віці, соціальному статусі, рівні культури та освіти, місце проживання, також різницю у їхній мовленнєвій поведінці в залежності від ситуації спілкування. Тут можна виділити кілька аспектів: різні соціальні групи характеризуються різними показниками освітнього рівня і рівня мовної компетенції; кожна соціальна група характеризується певним комплексом соціально-мовних потреб.

Лінгвістичні фактори, у свою чергу, пов'язані з особливостями мови, що вивчається. У процесі навчання граматики іноземної мови особливого значення набуває типологічна спорідненість/віддаленість мов («рідна мова –

іноземна іноземна») [36, с. 5], що позначатиметься як на відборі навчального матеріалу, так і на способі його опрацювання.

До основних лінгвістичних факторів, які необхідно враховувати, у процесі формування іншомовної граматичної компетенції належать:

1) дидактичне правило ізоляції труднощів та принцип вивчення матеріалу від легкого до складного;

2) потреба комунікації, тобто необхідність вивчати перш за все ті граматичні явища, без яких неможливо забезпечити практичні потреби мовлення (уміння говорити, розуміти мовлення на слух, читати, писати) у межах відібраної для даного року навчання тематики;

3) достатній лексичний запас, який може забезпечити можливість розвитку автоматизму [26, с. 20].

Якщо на даному етапі навчання учні володіють обмеженим запасом лексики і нове граматичне явище не може в зв'язку з цим бути використане в різних ситуаціях або проілюстроване достатньою кількістю прикладів, то його вивчення слід віднести на пізніше, в іншому випадку навчання може прийняти форму теоретизування, замість того, щоб розвивати в учнів навички та вміння практичного користування граматичним матеріалом у мовленнєвій діяльності.

Отже, основною задачею в навчанні граматики – навчити учнів практично користуватися нею в комунікативних цілях, а це означає “оволодіти способами змінювати форми слів та поєднувати слова в реченні” [31, с. 357], тобто оволодіти граматичними навичками. Граматична компетенція є складовою іншомовної комунікативної компетенції, тому в основу її формування покладено комунікативний підхід [32, с. 54]. Тому важливим лінгвістичним фактором формування іншомовної граматичної компетенції є використання комунікативного підходу в навчанні граматиці, що дозволяє підвищити мотивацію, розширити експресивні можливості мовлення і додати природності висловлюванням учнів.

Узагальнюючи вищенаведений аналіз, треба зазначити, що загальна мета у формуванні граматичних навичок учнів основної школи на уроках німецької мови полягає в тому, щоб зробити процес навчання граматики приємним і ефективним, допомагаючи учням розвивати навички впевнено та без страху перед помилками.

Труднощі формування іншомовних граматичних навичок учнів основної школи можуть бути подолані за допомогою систематичного та практичного навчання, активної комунікації та створення мотивації для вивчення німецької мови. Граматична компетенція в німецькій мові є важливою складовою іншомовної володіння та може бути досягнута з відповідними підходами та підтримкою.

Для подолання труднощів у формуванні граматичних навичок учнів основної школи на уроках німецької мови можна використовувати наступні підходи:

1) *Систематичність*: Поступове вивчення граматичних тем з обов'язковим відпрацюванням кожної з них перед переходом до нової.

2) *Практика*: Запропонувати багато практичних завдань та вправ, які дозволять учням вживати граматичні правила у реальних ситуаціях.

3) *Мовна практика*: Сприяти активному спілкуванню учнів на німецькій мові, навіть на початкових етапах навчання.

Для подолання психологічних труднощів на уроках німецької мови можна використовувати наступні стратегії:

А) *Створення безпечної атмосфери*: Вчителі повинні створювати атмосферу, в якій учні не бояться робити помилки. Похвала за намагання і конструктивний фідбек можуть підтримати учнів.

Б) *Практика в контексті*: Навчання граматики повинно відбуватися в контексті реальних комунікативних завдань, щоб учні бачили, як використовувати граматичні правила на практиці.

В) *Регулярне повторення*: Повторення є ключовим для збереження граматичних навичок. Учні повинні регулярно відзначати та повторювати граматичні правила.

Г) *Інтерактивні методи*: Використання інтерактивних методів навчання, таких як ігри, рольові ігри і діалоги, може зробити навчання граматики цікавішим та ефективнішим.

Д) *Індивідуалізація*: Враховувати індивідуальні потреби учнів у навчанні граматики. Деякі можуть потребувати додаткової допомоги або додаткового часу для розуміння складних концепцій.

Е) *Створення мотивації*: Вчителі можуть зробити навчання цікавішим, показуючи учням практичні ситуації, в яких граматика є корисною, або використовуючи цікаві тексти та завдання.

Для поліпшення навчання граматики німецької мови також можна надати більше часу для вивчення граматики на уроках, якщо це можливо; надавати додаткову підтримку тим учням, які мають особливі труднощі з граматиною; заохочувати учнів самостійно вивчати граматику, використовуючи різні джерела і ресурси; сприяти спілкуванню на німецькій мові в класі та поза ним, де учні можуть вживати вивчені граматичні правила.

Висновки до першого розділу

Отже, здійснений аналіз науково-методичної літератури, дає змогу дійти висновку, що викладання граматики на уроках іноземної мови є важливим питанням. Саме формування граматичної компетентності передбачає здатність учнів доцільно та адекватно використовувати граматичні знання, уміння та навички іноземної мови з метою реалізації своєї мовленнєвої поведінки в процесі спілкування. Очевидно, що опанування граматики на уроках іноземної мови є дуже багатограним і складним процесом, який є неможливим без подолання різноманітних ускладнень на всіх етапах її вивчення.

Тому, врахування цих труднощів допоможе вчителеві досягти ефективності у формуванні граматичної компетентності учнів. Крім того, якщо учні будуть сприймати та використовувати граматику як інструмент для досягнення комунікативних цілей, це ефективно сприятиме процесу вивчення іноземної мови. Безумовно, цьому також допомагають інтерактивні методи, інформаційні технології та сучасні онлайн-ресурси, які впливають на мотивацію учнів, підвищують впевненість у практичній користі вивчення граматики іноземної мови.

Формування іншомовної граматичної компетентності відіграє важливу роль у вивченні іноземної мови, адже без володіння граматичним матеріалом, ефективне, вільне спілкування є неможливим. Оптимізація процесу оволодіння іноземною мовою включає мовленнєву компетенцію, яка інтегрує лексичну, фонетичну, орфографічну та граматичну компетенції. Дослідження останньої показала важливість та складність процесу її формування. В основі граматичної компетенції є сформована граматична навичка, яка є основою автоматизації граматичних знань та умінь.

Підсумовуючи, важливо підкреслити, що формування граматичних навичок на уроках німецької мови учнями основної школи - це складний процес, який вимагає систематичності, практики та відповідного підходу з боку вчителя. Розуміння труднощів та використання відповідних методів може допомогти учням подолати ці перешкоди і досягти успіху в навчанні німецької мови. Урахування вчителем всіх етапів, форм та методів формування граматичних навичок є запорукою ефективності розвитку граматичних знань та умінь необхідних для розпізнавання та аналізу іншомовних граматичних явищ. Навички, отримані на уроках, стануть важливою складовою мовної компетентності та знань учнів.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

2.1 Методичні особливості формування граматичних навичок на уроках німецької мови в основній школі

Вивчення іноземної мови немислимо без вивчення граматики. Останнім часом переглядаються методи викладання граматики під час уроку. На перший план виходить комунікативний та діяльнісний підходи у вивченні іноземних мов.

Діяльнісний аспект вивчення граматики був предметом дослідження Ж.Вітліна, який зазначає, що учні які навчаються з задоволенням, активно включаються в діяльність. На його думку, «вчителю необхідно навчитися моделювати уявні ситуації, оскільки успішне запам'ятовування відбувається лише тоді, коли навчальний матеріал є частиною цікавої та осмисленої діяльності на уроці» [3, с. 23].

Як зазначає Ж. Вітлін «діяльність учня полягає у активному оволодінні граматичними конструкціями, вмінням їх перетворювати. «Виконавча сторона є ні що інше, як процес виконання певних дій учнів. Дія – це зразок, який у процесі навчання має опанувати учень» [3, с. 25].

Звертаючись до дослідження І. Пилипович, зазначимо, що її основна думка полягає в наступному: у центрі вивчення граматики повинні стояти знання та вміння правильного використання граматичних елементів. Тобто, навчання граматиці має охоплювати структури та їх практичне застосування [21, с. 84]. Авторка стверджує, що граMATика відіграє ключову роль у формуванні усіх мовленнєвих навичок та досягненні комунікативних завдань у процесі вивчення мови.

На думку І. Пилипович, практика є одним із ключів до формування комунікативної функції граматики та її застосування у різних видах

мовленнєвої діяльності [21, с. 85]. Дослідниця наголошує на тому, що «основна мета навчання граматиці – сформувати в учнів знання про структуру мови, навчити їх правильно використовувати ці знання при здійсненні всіх видів мовленнєвої діяльності» [21, с. 87].

У методиці, граматична навичка визначається як автоматизоване використання граматичного матеріалу в продуктивній мовній діяльності.

Навчати граматиці іноземної мови – формувати специфічні для цієї іноземної мови механізми, причому так, щоб у учнів одночасно склалися певні граматичні знання, щоб вони були у робочому стані, тобто навчати таким чином, щоб це була граматики в уяві.

У навчанні граматиці іноземної мови дослідники зазвичай називають дві основні мети для учнів:

а) формативна мета (вивчення граматики для спілкування): здатність використовувати граматичні правила для ефективного спілкування. Ця мета передбачає, щоб учні навчилися правильно будувати речення, використовувати часи, модальні дієслова, сполучники тощо, щоб виразно і точно виражати свої думки і ідеї в мовленні та письмі. Формативна мета спрямована на практичне володіння мовою в реальних ситуаціях спілкування;

б) когнітивна мета (розуміння граматики як системи): розуміння граматичних структур як складової частини мовної системи. Учні повинні здійснити глибше когнітивне розуміння того, як граматики працює, як вона допомагає структурувати мову, а також які лінгвістичні закономірності лежать в її основі. Ця мета допомагає учням розвивати аналітичні та мовні навички, які можуть бути корисними в навчанні інших мов, а також для загального розвитку мовленнєвої компетенції [23, с. 361].

Аналізуючи компонентний склад змісту навчання граматичній стороні мови, до нього входять, по-перше, матеріальні форми іноземної мови у вигляді суфіксів, префіксів, цілісних словоформ, по-друге, знання про граматичні форми ІМ, зафіксовані у граматичних категоріях (на кшталт,

відмінку), у правилах утворення та вживання цих форм, і, по-третє, дії з граматичного оформлення мови (продуктивні та рецептивні граматичні навички).

Формування граматичних навичок має поетапний, стадіальний характер і включає в себе розвиток як продуктивних (написання і говоріння), так і рецептивних (читання і слухання) граматичних навичок [23, с. 362]. Це особливо важливо в процесі вивчення мови або вдосконалення граматики вже вивченої мови

Продуктивна навичка – це здатність мовця вибрати модель, адекватну мовної задачі, і формувати її склад нормами даної мови. В результаті він має бути автоматичним, стійким.

Формування граматичної навички у продуктивній мові може бути поділено на три основні етапи:

1. *Ознайомлення та розуміння правил:* Перший етап полягає в ознайомленні з основними граматичними правилами німецької мови. Це включає в себе вивчення правил дієслів, іменників, прикметників, прийменників та інших граматичних категорій. Важливо розуміти, як ці правила працюють і в яких випадках застосовуються.

2. *Вправи та практика:* Другий етап – це вправи та практика. Під час цього етапу потрібно виконувати різноманітні вправи, які допоможуть закріпити граматичні правила та навчать застосовувати їх у практичних ситуаціях. Це може включати в себе написання текстів, створення речень, виконання граматичних завдань тощо.

3. *Комунікація та використання в мовленні:* Останній етап – це практика мовлення. Важливо спробувати використовувати вивчені граматичні правила у реальних комунікаційних ситуаціях. Це може включати в себе розмови з носіями мови, участь у групових діалогах або навіть ведення щоденного щоденника на німецькій мові. Чим більше учень практикує мову у реальних ситуаціях, тим краще він зможе вдосконалити свої граматичні навички [11, с. 28].

На цьому етапі необхідно розкрити значення, формоутворення та вживання граматичної структури, забезпечити контроль її розуміння учнями та первинне закріплення.

Формування мовного граматичного матеріалу передбачає розвиток навички точного відтворення досліджуваного явища у типових мовних ситуаціях та розвитку його гнучкості з допомогою варіювання умов спілкування, потребують адекватного граматичного оформлення висловлювання. З цією метою використовуються імітаційні, підстановні, трансформаційні вправи.

В окрему групу виділяються вправи ігрового характеру. Перехід від навичок до умінь забезпечується вправами, де граматичне явище треба вжити без мовної підказки відповідно до мовних обставин.

Вправи цього етапу можуть проводитись на матеріалі усних тем, домашнього читання, фільмів тощо.

Контроль граматичних навичок може бути окремим етапом. Вчитель може здійснювати його у процесі самої мовної діяльності (слухання, говоріння, читання чи письма) [27, с. 19].

Слід зазначити, що формування граматичної навички – це процес, який вимагає часу і терпіння. Важливо систематично працювати над граматиною та не боятися робити помилки, оскільки вони є частиною навчання.

Рецептивне засвоєння граматичного матеріалу німецької мови також може бути поділене на три основні етапи:

1) Сприйняття та розуміння правил: Перший етап передбачає ознайомлення з граматичними правилами німецької мови. Це включає читання підручників, відвідування лекцій, дослідження граматичних правил і структур. На цьому етапі ви намагаєтесь розібратися в теорії та зрозуміти, як правила функціонують.

2) Читання та аудіювання: Другий етап включає в себе рецептивне використання граматичних правил у текстах і аудіоматеріалах. Це може бути читанням книг, статей, новин або слуханням аудіокниг, аудіо-курсів або

розмовних практик. На цьому етапі ви сприймаєте і розумієте граматичні конструкції, які використовуються в реальних контекстах.

3) Відповіді на питання та вправи: Третій етап полягає в розв'язанні вправ та відповідях на питання, що стосуються граматичного матеріалу. Це може бути виконання граматичних завдань, відповіді на питання в текстах чи аудіоматеріалах, аналіз вправ з граматики і контрольних тестів. Це допомагає закріпити розуміння граматичних правил і використовувати їх у практичних завданнях [23, с. 365].

Варто підкреслити, що рецептивне засвоєння граматичного матеріалу є важливою частиною навчання мови, адже воно допомагає вам розуміти та вільно користуватися граматичними правилами під час розмови, читання та слухання німецької мови.

Ознайомлення учнів із новим граматичним явищем на уроках німецької мови в основній школі має відповідати наступним методичним вимогам:

- пояснення слід проводити від запровадження ознак граматичної форми до розкриття її змісту, всі необхідні значення граматичної форми повідомляються відразу;
- усі пояснення слід будувати з опорою на текст;
- основним прийомом ознайомлення з новим матеріалом (має бути аналіз форми для визначення змісту).

Розглянемо деякі методичні особливості, які можуть бути корисними під час формування граматичних навичок на уроках німецької мови в основній школі:

Продуктивні та рецептивні навчання: Важливо забезпечити баланс між граматичними вправами, спрямованими на розуміння граматичних структур (рецептивні навички) і вправами, які вимагають використання цих структур у власних висловлюваннях (продуктивні навички).

Поступовий підхід: Граматика повинна вивчатися поступово, починаючи з основних структур і поступово переходячи до більш складних.

Потрібно засновувати вивчення на широко використовуваних граматичних конструкціях.

Контекстуальне навчання: Потрібно навчати граматиці в контексті реальних ситуацій і текстів. Треба допомогати учням розуміти, як і коли вживати різні граматичні структури в комунікативних ситуаціях.

Використання відповідного матеріалу: Слід користуватися підручниками та навчальними ресурсами, які мають структурований підхід до навчання граматики. Вони часто надають послідовні завдання та приклади, що допомагають учням засвоювати матеріал.

Практика в письмі і усному мовленні: Потрібно заохочувати учнів писати короткі тексти і відповіді з використанням вивчених граматичних структур. Слід проводити усні вправи, під час яких учні мають відповідати на запитання та створювати власні висловлювання.

Відзначення помилок і корекція: Треба допомогати учням відзначати і розуміти свої граматичні помилки і вчить їх коригувати їх. Це сприяє поступовому вдосконаленню навичок.

Забезпечення індивідуального підходу: Потрібно враховувати індивідуальні особливості учнів. Деякі можуть швидше засвоювати граматичні структури, інші – повільніше. Треба надати можливість для додаткової практики для тих, хто цього потребує.

Використання технологій: Користування комп'ютерними програмами, мобільними додатками та онлайн-ресурсами може допомогти учням засвоювати граматику в цікавий спосіб.

Постійна практика: Граматичні навички вимагають постійної практики, тому важливо включати граматичні вправи в кожний урок і забезпечувати повторення раніше вивченого матеріалу.

Використання ігор і рольових ігор: Включення ігор та рольових ігор у процес вивчення граматики може зробити уроки більш захопливими і ефективними. Учні можуть відтворювати реальні ситуації, де вони мають використовувати вивчені граматичні правила.

Отже, навчання граматики німецької мови може стати справжнім викликом для дітей, особливо тоді, коли правила граматики є складними і абстрактними. Однак, як відмічають педагоги-практики, застосування гри та творчості в навчанні може виявитися вельми ефективним способом стимулювання дітей до активного та захоплюючого вивчення граматики німецької мови.

По-перше, гра та творчість забезпечують навчання граматики з елементами задоволення і веселощів. Діти природно схильні до гри, і коли вони можуть вивчати граматику через ігри, це робить навчання більш приємним і привабливим. Наприклад, настільні мовні ігри, які включають граматичні завдання, дозволяють дітям конкурувати між собою, вирішуючи граматичні головоломки та завдання. Це підтримує активність та залученість учнів у процес навчання.

По-друге, гра та творчість дозволяють дітям використовувати граматичні структури в реальних контекстах. Рольові ігри, наприклад, дозволяють дітям створювати ситуації, в яких вони використовують німецьку мову для спілкування. Це робить навчання більш природнім і корисним, оскільки діти навчаються граматиці через реальні комунікативні ситуації, які можуть зустрітися в реальному житті.

По-третє, творчі завдання сприяють розвитку самостійності та творчості дітей. Під час створення оповідань, поезій або малюнків, діти використовують граматичні правила у власних творах. Це стимулює їхню уяву та розвиває навички самовиразності.

Окрім того, використання музики та пісень на німецькій мові, гра на відповідність, та інші креативні методи навчання можуть бути цікавими і ефективними способами поглибити розуміння граматичних структур та правил.

Завдяки грі та творчості, діти можуть отримати позитивний досвід вивчення граматики німецької мови, засвоюючи правила більш ефективно та з захопленням. Це підвищує їхню мотивацію навчатися і розвиває навички,

які будуть корисними не лише в навчанні мови, але й в усьому житті. Таким чином, гра та творчість виявляються не лише ефективними, але і надзвичайно цінними інструментами у вивченні граматики німецької мови серед дітей.

З усіх класифікацій дидактичних ігор нами обрано класифікацію Д. Хедфілда, за якою ігри поділяються на:

- ігри – вгадування («Verstecken»);
- ігри – впорядкування («Menschen-Sätze»);
- ігри – відповідники («Mit geschlossenen Augen»);
- ігри за картками («Brettspiel – Was machen die Leute?», «Domino», «Das perfekte Alibi?»);
- ігри-змагання («Tic Tac Toe», «Würfel-Spiel») [33, с. 120].

Для закріплення знань із граматики пропонуємо використовувати такі ігри [12, с. 198-199]:

1. *Verstecken.*

Мета: тренування особових закінчень дієслів у теперішньому часі. На дошці розклеєно фото та картинки, що вказують на особу, яка виконує дію. Біля картинки записане дієслово із захованим особовим закінченням.

Завданням учнів є правильно вгадати закінчення згідно з картинкою. Ця гра підходить найкраще на початковому етапі вивчення теперішнього часу, саме тоді, коли були подані правила або табличка з правильними особовими закінченнями.

2. *Ein lebendiger Satz.* Серед учнів популярністю користується вправа «Живе речення». Наприклад, тема уроку «Модальні дієслова» і треба навчити учнів правильно будувати речення. У німецькій мові модальне дієслово та основне утворюють «рамку». Щоб виробити навичку використання «рамкової конструкції» у промові, пропонують таку вправу: кожен учень отримує картку з окремим словом. Вчитель може підказати, з якого слова слід розпочати речення та запросити учня вийти до дошки. Він показує своє слово. Далі виходить наступний учень зі своїм словом тощо. У результаті має

вийти ціле речення. Ця діяльність виконується завжди емоційно, учні рухаються класом, уважно стежать за правильністю структури речення і бачать результат своїх дій.

3. *Domino.*

Мета: тренування особових закінчень дієслів. Учні діляться на пари та отримують набір карточок для гри в доміно. Загалом правила не сильно відрізняються від звичайної гри, важливим моментом в цій грі є підбирати до особи правильно відмінене дієслово або інше дієслово в тій самій формі. Цей варіант гри не тільки формує в учнів граматичну конструкцію теперішнього часу, але й дає змогу попрацювати попарно.

4. *Tic Tac Toe.*

Мета: утворення речень в теперішньому часі *Präsens*, паралельно використовуючи лексичні одиниці з вивчених тем. Ця гра є ще одним видом парної роботи. Учні отримують роздруківки у вигляді гри «Хрестики-нулики». Головним завданням є утворити речення в теперішньому часі; якщо воно є вірним, поле заповнюється хрестиком або нуликом. Гра продовжується доти, доки хтось із учасників не заповнить одну лінію.

5. *Brettspiel – Was machen die Leute?*

Мета: тренування теперішнього часу *Präsens* у простих розповідних та питальних реченнях за темою „Freizeit“. Клас розділений на різні групи з трьох або чотирьох учнів. Група, яка отримала найбільше число на кубіку, починає гру. Група, яка отримала друге найбільше число, грає наступною. Учні одержують поле для гри, фішки та кубіки. Кожен по черзі ходить та задає питання іншому учаснику. Наприклад:

- Was macht er? – Er springt.
- Was machen sie? – Sie fotografieren.

6. *Das perfekte Alibi?*

Мета: тренування вживання минулого часу *Perfekt*. Вчитель роздає учням по 7 карточок на кожен день тижня, де вказані різні, неповторювані види діяльності за зразком: «Montag – mit der Familie Picknik machen»,

«Dienstag – ins Theater gehen» і т.д. Один отримує таку картку: «Sonntag – die Bank ausrauben». Ведучий (учень) допитує всіх, що вони робили минулого тижня задля того, щоб знайти «злочинця». Сам «злочинець» може збрехати та вигадати іншу історію, щоб його не спіймали.

7. Menschen-Sätze.

Мета: тренування вживання минулого часу Perfekt, а саме, правильного порядку слів у реченні. Відбувається поділ на команди. Учні отримують розрізані речення в минулому часі. Їхнє завдання – утворити собою лінію так, щоб речення було вірним. Перемагає та команда, яка більше складе речень за одну хвилину.

8. Mit geschlossenen Augen.

Мета: тренування вживання минулого часу Perfekt, а саме, Partizip 2 сильних дієслів. На дошці записано перелік сильних дієслів, наприклад: *schreiben verlieren nehmen kommen finden stehen denken* Група ділиться на команди з п'яти учнів, які створюють коло, сидячи на стільцях. Умовою гри є заплющені очі. Перед цим учням необхідно добре запам'ятати дієслова на дошці. Один учень із команди утворює речення в минулому часі Perfekt із використанням дієслова, написаного на дошці або свого. Іншій команді потрібно розпізнати дієслово в формі минулого часу та вказати, слово вжите з дошки чи придумане.

9. Würfel-Spiel.

Мета: тренування вживання минулого часу Perfekt.

Учням пояснюються правила, що кожна цифра кубуку відповідає члену родини. Залежно від числа, яке випало на кубуку, учень відповідає на запитання в минулому часі. Наприклад:

– *Was hast du von dieser Person gelernt? Was hast du mit dieser Person gemacht?*

– *Von meinem Opa habe ich Kochen gelernt. /Mit meinem Freund habe ich oft Fußball gespielt.*

10. Finde deinen Schatten.

Мета: навчити учнів формулювати запитальні фрази у Perfekt.

Гра пропонує учням «прогулятися» по класу. Вчителю необхідно приготувати два комплекти карток. Один комплект містить фрази написані, наприклад, у перфекті: «*Ich habe gestern Fußball gespielt*» або «*Ich bin vorgestern Fahrrad gefahren*». Інший комплект карток містить картинки, наприклад, футбольний м'яч або велосипед.

Учні, які отримали картки з реченнями, ходять по класу та запитують учнів: «*Hast du gestern Fußball gespielt?*» або «*Hast du vorgestern Fahrrad gefahren?*» і шукає свою «тінь», тобто учня з подібним малюнком. Партнер дає ствердну чи негативну відповідь. Потім можна змінити картки.

Таким чином, вся група учнів за відносно короткий час навчиться будувати запитальні, ствердні та негативні речення в перфекті. І весь процес формування цієї навички проходить у «живій», комунікативній формі, коли імітується мовленнєва діяльність, максимально наближена до дійсності.

11. *Was hat er gemacht? (Perfekt).*

Мета: використання перфекту в запитаннях та відповідях.

Хід гри. До дошки виходять двоє учнів. Один за допомогою жестів показує якусь дію, а інший стає до нього спиною і ставить запитання класу: «*Hat er gemalt?*». Він відповідає: «*Nein, er hat nicht gemalt*». Ведучий може поставити лише 3 запитання. Якщо він не називає правильний варіант, учні хором дають правильну відповідь, а інший учень стає ведучим.

12. *Kettenspiel*. Щоб уникнути монотонності при виконанні вправ, пропонуємо один із варіантів гри «По ланцюжку» («*Kettenspiel*»). Наприклад, тема уроку «Умовні придаткові речення». Мета – навчити учнів вживати у мові складнопідрядні речення із сполучником *wenn*.

Перед учнями ставиться завдання підготувати вечірку. Для візуальної основи можна підготувати плакат, де будуть представлені всі необхідні дії. Наприклад: *den Raum organisieren, die Getränke besorgen, sich um die Musik kümmern, den Salat bringen*. Учні сідають на стільці, виставлені формою кола. Перший учень кидає партнеру м'яч і каже: «*Ich organisiere den Raum*». Другий

ловить м'яч і формулює складнопідрядне речення: «*Wenn du den Raum organisierst, dann besorge ich die Getränke*» і кидає м'яч наступному гравцю, який каже: «*Wenn du die Getränke organisierst dann kümmerge ich mich um die Musik*» і передає м'яч далі. Наступний гравець каже: «*Wenn du dich um die Musik organisierst, dann bringe ich den Salat*» і таке інше.

Як бачимо на цьому прикладі, учні в ігровій формі відпрацьовують вживання в мові складнопідрядних речень. При цьому здійснюється комунікація: учні спілкуються між собою та досягають поставленої мети

13. *Pantomime*. Гру «Пантоміма» можна використовувати для відпрацювання вживання складнопідрядних речень. Наприклад, учень отримує дві картки з картинками. Він показує дві дії, а інші учні формулюють фразу: «*Nachdem er aufgestanden ist, duscht er sich*».

Наступний учень показує іншу дію, а його партнери формулюють фразу *Nachdem er geduscht hat, frühstückt er* і так далі. Ці ж дії можна описати за допомогою сполучника *während* та підкреслити їх одночасність. Але тоді потрібні два учасники. Наприклад: «*Während Maria aufstehet, macht Katja Frühstück*» або «*Während Tanja duscht, trinkt Nina Kaffee*» і так далі [12, с. 198-199].

Таким чином, під час навчання, учні поєднують дію, наочність та мовлення, що призводить до утворення мовленнєвої навички. Вправа, що підкріплюється дією, називається *Artikel gymnastik*. У трьох кутах класу вчитель розміщує таблички з певними артиклями «*der*», «*die*», «*das*». Він називає знайомі для учнів іменники. Учні, визначивши рід іменника, швидко біжать у той кут, де розташована табличка з відповідним артиклем.

Інший варіант вправи, метою якого є визначення іменника. Вчитель ставить заздалегідь завдання: якщо слово жіночого роду, ми плескаємо, якщо чоловічого – топаємо, якщо середнього – встаємо. Потім він диктує іменники, а учні виконують дії.

Специфіка поставленого завдання обумовлює масовість виконання вправи: не виконати його не можна. Навіть якщо учень не може визначити

род іменника, він отримує можливість дяти за всіма і мимоволі запам'ятовує артикль.

14. *Echofragen.*

Мета: тренування побудови підрядних речень та використання їх у мовленні в міні-діалогах «на слух» для активізації лексичних та граматичних умінь. Співрозмовники часто використовують такі питання, а саме: повторюють їх у формі підрядного додаткового речення без використання головного речення, наприклад:

– *Was machst du denn am Wochenende? – Was ich am Wochenende mache?*

– *Ich weiß noch nicht genau. Vielleicht fahre ich nach Kiew* [34, с. 327].

15. *Grammatiktheater.* Дуже цікаво проходить така гра як «Граматичний театр». До нього належать інсценування діалогів, комічних сцен, анекдотів, побутових ситуацій. Один і той же діалог можна попросити розіграти з різними побажаннями.

Наприклад, три пари отримують діалог між подружжям. Однією парі дається коментар: «Пара одружена три тижні», другій парі – «Пара одружена 5 років», третій – «Пара одружена 20 років».

Залежно від коментаря змінюється тон розмовляючих та емоційний настрій. «Глядачам» можна не називати заздалегідь термін спільного проживання та запропонувати їм відгадати його.

Інші ігри, які застосовуються на уроках німецької мови, для вивчення граматичної теми «Präteritum» (6 клас) наведено у Додатку А [9].

Таким чином, у процесі формування і розвитку граматичної компетентності дуже важливим є етап розвитку граматичних навичок, тобто автоматизовані компоненти мовленнєвої діяльності, основу яких складають мовні стереотипи, що формуються в результаті постійного використання мови.

Переконані, що найбільш ефективний спосіб формування граматичних навичок – це регулярне виконання великої кількості ігрових тренувальних

вправ у вживанні граматичних явищ. Неможливо вивчити іноземну мову, не володіючи механізмом структурування відповідно до того чи іншого правила. Важливо створити структуровану та зацікавлену атмосферу на уроках німецької мови, де учні відчують можливість вдосконалювати свої граматичні навички в різних комунікативних ситуаціях.

2.2 Типи та види вправ для формування граматичних навичок в учнів основної школи на уроках німецької мови

Основна мета навчання грамотної комунікації складається в створенні мовних граматичних навичок (автоматизмів), що забезпечують граматично правильне оформлення усного мовлення. Мова йде про створення, по-перше, граматичних морфологічних навичок, тобто навички вживання відмінкових закінчень іменників і прикметників, особисті закінчення дієслів і інші морфологічні форманти слів.

В аналітичних і напіваналітичних мовах, до яких відноситься німецька мова, необхідно формувати, крім того, мовні синтаксичні навички, тобто навички структурного оформлення різних типів речень або навички розташування слів (дотримання порядку слів і рамкової конструкції) в простих і складних реченнях. Тому вся робота над активним граматичним матеріалом, починаючи з його вступу та пояснення, повинна бути спрямована на досягнення саме цієї мети.

Вправи – важливий етап в роботі над граматиною. Він пов'язаний з накопиченням мовних засобів і практикою їх використання в різних формах спілкування.

Розробляючи вправи для формування граматичних навичок, слід дотримуватися ряду умов, що впливають на успішність вивчення граматичних явищ:

а) вправи повинні бути одноцільовими, тобто містити одне нове граматичне явище і проводитися на знайомому лексичному матеріалі;

б) містити наочні, максимально прості зразки, які показують учням, що і як потрібно робити при виконанні завдання;

в) виключати механічні прийоми засвоєння, віддаючи перевагу творчим вправам з комунікативними і проблемними завданнями [17, с. 101].

Постановка проблеми може здійснюватися вчителем, а її рішення – учнями (наприклад, учням після формулювання проблеми, комунікативного наміру і загального опису ситуації, доручається розробка різних варіантів комунікативної гри).

Останнє з трьох умов відноситься в основному до вправ мовного характеру.

А) *Умовно-мовні вправи на підстановку* [6, с. 47]: Надається питально-відповідний зразок, що містить нову граматичну форму – 3-ї ос. множини презенса слабких дієслів і особистий займенник (3-ї ос. множини).

Вчитель: *Was machen die Kinder? – Die Kinder lernen. (Sie lernen.)*

Вчитель звертає увагу на нову граматичну форму – особисте закінчення *-en*, показує серію картинок із зображенням різних занять дітей і ставить послідовно питання: *Was machen die Kinder?*

Учні відповідають на це питання відповідно до змісту картинок:

– *Die Kinder (sie) lesen. Die Kinder (sie) spielen.*

Всі дієслова, які учні вживають у своїх відповідях, їм вже добре відомі.

Ця вправа є умовно-мовною, тому що в ній не міститься нової інформації, мовна комунікація має суто навчальний характер: закріпити закінчення 3-ї особ. множини презенса і займенник 3-ї особ. множини в мові.

Інший вид такої вправи – вправа на підстановку в навчальному діалогічному мовленні, наприклад:

Вчитель: *Назвіть деякі інші дії в тій самій особі! Ich schreibe.*

Учень: *Ich schreibe nicht, ich lese.*

Вчитель: *Ich lese.*

Учень: *Ich lese nicht, ich schreibe* і т.і.

Мовні вправи.

Ці вправи можуть бути наступними:

1) Вправи на утворення і вживання потрібної особи допоміжного дієслова *haben* в окремих реченнях, наприклад:

Mein Bruder ... ein Flugzeuggebastelt... .ich schon viele Briefmarken gesammelt?

2) Вправи на трансформацію імперфектної форми в перфектну в реченні, наприклад:

Im Sommer war ich im Pionierlager. Wir verbrachten die Zeit sehr schön.

3) Вправи на утворення дієприкметників від заданих дієслів в окремих реченнях з перфектними формами, наприклад:

Ich bin gestern früh in den Wald springen

Ihr seid spät nach Hause,, fahren

Die Katze ist ins Zimmer laufen

Der Hund ist in den Hof kommen

Всі перераховані вище вправи відносяться до мовних граматичних, неситуативних і некомунікативних, аналітичних (т.зв. «формальним») вправам. Важливо відзначити, що кількість вправ такого типу не повинна бути великою.

Умовно-мовленнєві вправи [6, с. 47-49]:

Принцип побудови умовно-мовленнєвих вправ:

1 принцип – принцип використання мовленнєвого завдання мовця. Він реалізується в тому, що у вправі при виконанні мовленнєвих дій учень використовує ті мовні завдання, які властиві реальному процесу спілкування;

2 принцип – принцип в аналогії в утворенні і засвоєнні граматичних форм. Він означає, що учень, виконуючи якесь мовленнєве завдання, дотримується певного зразку, зазвичай представленого в репліці вчителя, або на дошці (іноді у вигляді схеми). Подаючи свої репліки, учень конструює їх за аналогією зі зразком, який поступово стає його внутрішнім надбанням. Так з'являється так зване почуття форми, на основі чого людина миттєво і точно утворює будь-яку аналогічну форму.

Отже, даний принцип побудови умовно-мовленнєвих вправ забезпечує засвоєння граматичної форми, тобто оформлення мовленнєвої одиниці;

3 принцип – принцип паралельного засвоєння граматичної форми і її функцій в мові.

Таким чином, зазначені принципи дозволяють побудувати вправи, що відповідають всім необхідним вимогам, тобто такі вправи, в яких створювалися б оптимальні умови формування граматичних навичок.

Наведемо приклади:

Тема: «Питальні речення».

1. Поцікався, що робить той, кого я назву.

– *Da sitzt Peter.*

Schreibt er?

– *Nein, er malt.*

Промовляючи свою другу репліку, вчитель показує картинку, на якій зображено названу дію.

– *Hier steht Heini.*

– *Nina ist in der Schule.*

– *Oija sitzt in der Klasse.*

– *Das Mädchen ist im Garten.*

– *Dima ist im Hof.*

2. Узнай у свого друга.

Вчитель: *Ich male gut. Und er?*

1-ий учень: *Malst du gut?*

2-ий учень: *Ja, ich male gut. (Nein, ich ...)*

Ich singe schon. Und er?

Ich zähle richtig. Und Wowa?

Dima malt schön. Und Peter?

Paul turnt viel. Und Igor?

Ich spiele Ball gut. Und er?

3. Запитайте, як виконується дія.

Die Kinder spielen.

Spielen die Kinder gern?

Ja.

– Die Schüler lernen (gut).

– Die Mädchen malett (gut).

– Die Mädchen sprechen (richtig).

– Die Schuler zählen (richtig).

– Die Kinder spielen (lustig).

– Die Mädchen singen (schön).

4. Поцікавтеся характеристикою тих, хто виконує дану дію.

– Die Kinder spielen.

– Wie sind die Kinder?!

– Sie sind lustig.

5. Запитай, що робить зараз той, кого я покажу.

Heini ist im Hof.

– Was macht Heini?

– Er spielt.

6. Дізнайтеся, де відбувається дія і як вона відбувається.

– Wowa spielt.

– Wo spielt Wowa?

– Im Hof.

– Spielt er gut?

– Ja.

– Dima springt.

– Nina singt.

7. Розпитайте все, що ви можете запитати про цих хлопців: хто це, які вони, що роблять, де відбувається дія, як вона відбувається.

Тут потрібна узагальнена картина, де зображені різні хлопці, що займаються різними справами.

8. Перепитайте мене, як ніби ви не розчули :

Die Mädchen singen ein Lied.

– Was singen die Mädchen?.

– Ein Lied.

9. Запитай своїх друзів, чим вони зайняті після школи.

– *Turnst du?*

– *Ja, ich turne. (Nein, ich turne nicht. Ich...*

10. Поцікався характеристикою дієвої особи або предмета.

– *Ich lese ein Buch.*

– *Wie ist das Buch?*

– *Das Buch ist interessant.*

Висновки до другого розділу

Отже, формування граматичних навичок в учнів основної школи на уроках німецької мови є однією з ключових завдань вивчення іноземної мови на цьому етапі навчання. Граматика вважається основою мови, і здатність розуміти та використовувати граматичні структури є важливою складовою навичок володіння мовою. Формування граматичних навичок вимагає терпіння та підходу, який сприяє активному, систематичному та цікавому навчанню німецької мови в учнів основної школи. Такий підхід допоможе їм досягти успішних результатів у вивченні мови і розвивати вміння спілкуватися на німецькій мові.

РОЗДІЛ 3

СИСТЕМА ВПРАВ ТА ЗАВДАНЬ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

3.1 Комунікативно-граматичні завдання для розвитку граматичної компетентності в учнів основної школи

Грамматична компетенція учнів основної школи відображає їх здатність розуміти, застосовувати та використовувати граматичні правила мови в усному та писемному спілкуванні.

Основна школа – це етап навчання, на якому діти засвоюють основи мови, включаючи правила граматики.

Для розвитку граматичної компетенції учнів важливо використовувати різноманітні методи та завдання, що сприяють розумінню граматичних правил та їхньому практичному застосуванню. Використання ігор, творчих завдань, діалогів та писемних вправ може допомогти учням краще оволодіти граматичними навичками [30, с. 41].

В наш час зберігається тенденція комунікативного підходу, коли особлива увага приділяється мовленню учня, сенсу висловлювання, проте слід відмітити, що скорочення ролі граматики призводить до збільшення кількості помилок у мові учнів. Тому повноцінна комунікація неможлива без знання граматики.

Отже, необхідно будувати таку модель навчання, коли мовні вправи, створені задля відпрацювання граматичних навичок, не перевищували мовленнєві вправи.

Таким чином, основна мета комунікативно-граматичних завдань полягає в тому, щоб сприяти розвитку граматичної компетенції учнів через активне використання мови у різних комунікативних ситуаціях.

На мій погляд, особливу увагу треба приділяти умовно-мовленнєвим вправам. Ці вправи є важливою частиною навчання німецької мови, оскільки вони допомагають учням розуміти і використовувати різні типи умовних речень та граматичних конструкцій.

Наведемо декілька підходів для формування умовно-мовленнєвих вправ:

1) *Розділення на типи*: потрібно пояснити учням різні типи умовних речень (нульовий, перший, другий, третій типи) та їх використання. Запропонувати учням створити приклади для кожного типу.

2) *Заповнення пропусків*: надати учням речення з пропущеними умовними конструкціями та запропонувати їм вибрати правильні типи та доповнити речення.

3) *Відтворення діалогів*: надати учням короткий діалог та запропонувати переписати його, замінивши діалог на умовні речення різних типів.

4) *Подача порад*: запропонувати учням дати поради чи рекомендації в певних умовах, використовуючи різні типи умовних конструкцій, наприклад: «*Wenn du reisen willst, dann...*».

5) *Створення ситуацій*: запитати у учнів, як би вони вчинили в різних ситуаціях, використовуючи умовні речення, наприклад: «*Wenn du im Lotto gewonnen hast, dann...*».

6) *Відтворення казки*: запропонувати учням переписати відому казку, додаючи до неї різні типи умовних речень.

7) *Рольові ігри*: організувати ситуації, де учні грають ролі та спілкуються, використовуючи різні типи умовних конструкцій, наприклад: «*Reiseplanung*».

Отже, умовно-мовленнєві вправи допомагають учням розуміти умовні конструкції в реальних комунікативних ситуаціях і використовувати їх для висловлювання своїх думок, бажань та уявлень.

Наведемо приклад вправ на тему «Порівняльні ступені прикметника» на уроках німецької мови для учнів шостого класу [37, с. 34-68].

а) Умовно-мовленнєві вправи (допомагають учням розвивати гнучкість в висловлюванні, розуміння мовних структур та уміння використовувати мову для вираження умов і можливих наслідків).

1. Імітаційні вправи (пов'язані з наслідувальним відтворенням усно або письмово почутих або побачених мовних одиниць або відрізків мовлення).

Stimmt ihr dieser Meinung zu?

Матеріал для вчителя:

1. *Sascha ist stark.*
2. *Mascha ist schön.*
3. *Der Tisch ist groß, aber dieser Tisch ist größer.*
4. *Unsere Klasse ist am kleinsten.*
5. *Dima ist älter als Sveta.*
6. *Sveta ist junger als Dima.*
7. *Sascha hat einen älteren Bruder*

Час	Дії вчителя	Дії учня
5 min	Вчитель розповідає про клас: - <i>Sascha ist stark.</i> - <i>Mascha ist schön.</i> - <i>Der Tisch ist groß, aber dieser Tisch ist größer.</i> - <i>Unsere Klasse ist am kleinsten.</i> - <i>Dima ist älter als Sveta.</i> - <i>Sveta ist junger als Dima.</i> - <i>Sascha hat einen älteren Bruder.</i>	Учні погоджуються з учителем: - <i>Ja, Sascha ist stark.</i> - <i>Das ist richtig, Mascha ist schön.</i> - <i>Der Tisch ist groß, aber dieser Tisch ist größer.</i> - <i>Ja, Unsere Klasse ist am kleinsten.</i> - <i>Das ist richtig. Dima ist älter als Sveta.</i> - <i>Natürlich, Sveta ist junger als Dima.</i> - <i>Ja, Sascha hat einen älteren Bruder.</i>

2. Підстановочні вправи (використовуються для засвоєння готового мовленнєвого матеріалу).

Widersprecht mir

Матеріал для вчителя:

1. *Sascha ist am ältesten.*
2. *Mascha ist am jüngsten.*
3. *Dima ist klein.*
4. *Unsere Klasse ist groß.*
5. *Mischa ist stark.*
6. *Anna ist schnell.*
7. *Alina ist lustig.*

Час	Дії вчителя	Дії учня
5 min	Вчитель розповідає про клас: - <i>Sascha ist</i> - <i>Mascha ist am jüngsten.</i> - <i>Dima ist klein.</i> - <i>Unsere Klasse ist groß.</i> - <i>Mischa ist stark.</i> - <i>Anna ist schnell.</i> - <i>Alina ist lustig.</i>	Учні не погоджуються з учителем: - <i>Nein Sascha ist nicht am ältesten.</i> <i>Mascha ist älter als Sascha.</i> - <i>Nein, Mascha ist nicht am jüngsten.</i> <i>Dima ist junger als Mascha.</i> - <i>Nein, Dima ist nicht klein. Er ist am größte.</i> - <i>Nein, Unsere Klasse ist nicht groß.</i> <i>Unsere Klasse ist am kleinsten.</i> - <i>Nein, Mischa ist nicht stark. Er ist schwach.</i> - <i>Nein, Anna ist nicht schnell, ich bin schneller.</i> - <i>Nein, Alina ist nicht lustig. Ich bin lustiger.</i>

3. Трансформаційні вправи (учні трансформують репліку чи частину репліки співрозмовника, що виражається у зміні часу дієслова ,числа іменника тощо).

A) *Motiviere deinen Freund.*

Матеріал для вчителя:

1. *Sascha ist nicht praktisch genug.*

2. *Mascha ist nicht fleißig genug.*

3. *Sveta ist nicht lustig genug.*

4. *Alina ist nich schnell genug.*

5. *Peter ist nicht ruhig genug.*

6. *Anna ist nicht gesund genug.*

7. *Tanja ist nicht stark genug.*

Час	Дії вчителя	Дії учня
5 min	Вчитель розповідає про клас: - <i>Sascha ist nicht praktisch genug.</i> - <i>Mascha ist nicht fleißig genug.</i> - <i>Sveta ist nicht lustig genug.</i> - <i>Alina ist nich schnell genug.</i> - <i>Peter ist nicht ruhig genug.</i> - <i>Anna ist nicht gesund genug.</i> - <i>Tanja ist nicht stark genug.</i>	Учні намагаються надихнути однокласників: - <i>Sei doch praktischer!</i> - <i>Sei doch fleißiger!</i> - <i>Sei doch lustiger!</i> - <i>Sei doch schneller!</i> - <i>Sei doch ruhiger!</i> - <i>Sei doch gesunder!</i> - <i>Sei doch starker!</i>

Б) Вправи з трансформації:

– перетворити дійсний стан в пасивний, доповнити приклад поясненнями (наприклад: *Man erfand diese Maschine vor einigen Jahren (Diese Maschine wurde vor einigen Jahren erfunden)*)

4) Мовленнєві вправи.

1. Erzähl, wie stolz du auf die Mitschüler bist

Час	Дії вчителя	Дії учня
5 min	Вчитель дає завдання розповісти, чому діти пишаються своїми однокласниками.	Учні хвалять своїх однокласників: - <i>Sascha ist stark.</i> - <i>Mascha ist schön.</i> - <i>Dima ist starker als Sveta.</i> - <i>Sveta ist junger als Dima.</i> - <i>Mascha ist älter als Sascha.</i> - <i>Mascha ist am jüngsten.</i> <i>Dima ist lustiger als Mascha.</i> - <i>Dima am größte.</i> - <i>Anna ist schneller als ich.</i> - <i>Alina ist klug.</i>

Отже, під час розробки вправ для формування граматичних навичок, варто дотримуватися певних умов, які впливають на успішність вивчення граматичних явищ.

Вправи, в першу чергу повинні дотримуватись однією мети, тобто містити одне нове граматичне явище і проводитися з використанням уже знайомого лексичного матеріалу.

Вправи повинні мати прості зразки, які показують учням, що та як варто робити при виконанні завдання. Комбінація різних видів вправ допомагає учням засвоювати граматичні структури з різних кутків та переконливої манери.

Таким чином, вправи відіграють важливу роль у процесі навчання граматичного матеріалу німецької мови. Вони допомагають учням закріпити та засвоїти граматичні структури, навчити їх використовувати в практичних ситуаціях і розвивати комунікативні навички.

3.2 Рецептивні і рецептивно-репродуктивні вправи для розвитку німецькомовної граматичної компетентності в учнів основної школи

Для формування граматичної компетентності у учнів восьмого класу, можна використовувати рецептивні і рецептивно-репродуктивні умовно-комунікативні і деякі некомунікативні вправи різних видів [23].

Рецептивні (розуміння) та репродуктивні (використання) граматичні навички відіграють важливу та взаємозв'язану роль на уроках німецької мови, сприяючи засвоєнню та використанню граматичних правил більш ефективно.

У табл. 3.1 представлено функції рецептивних та репродуктивних граматичних навичок, які вони виконують на уроках німецької мови [26, с. 17].

Таблиця 3.1 – Функції рецептивних та репродуктивних граматичних навичок на уроках німецької мови

Навички	Функції
1	2
Рецептивні граматичні навички	
Розуміння текстів та аудіо	Рецептивні навички допомагають учням розуміти граматичні структури, які використовуються в текстах, аудіозаписах чи відео. Це дозволяє їм легше розпізнавати ці структури у реальних мовних ситуаціях
Відповідь на запитання	Здатність розуміти граматичні правила допомагає учням відповідати на питання про вміст тексту чи аудіозапису, розкриваючи зміст за допомогою правильних граматичних структур
Розширення словникового запасу	Під час розуміння текстів та аудіо, учні набувають нових слів і виразів, що допомагає збільшити їхній словниковий запас
Аналіз структури речень	Рецептивні навички допомагають учням аналізувати структуру речень у текстах, відповідаючи на питання про порядок слів, типи речень та їхні зв'язки
Репродуктивні граматичні навички	
Спілкування та висловлення думок	Репродуктивні навички дозволяють учням висловлювати свої думки, ідеї та переконання, використовуючи правильні граматичні конструкції

1	2
Письмове вираження	Репродуктивні навички допомагають учням писати тексти, в яких вони застосовують граматичні правила для правильного виразу своїх ідей
Творчість та трансформація	Здатність репродукувати граматичні структури допомагає учням творчо застосовувати їх у нових контекстах, перетворюючи речення та діалоги
Використання мови в реальних ситуаціях	Репродуктивні навички дозволяють учням активно використовувати мову в різних життєвих ситуаціях, від комунікації з друзями до публічних виступів

Таким чином, рецептивні та репродуктивні граматичні навички доповнюють одна одну, дозволяючи учням розуміти та використовувати граматичні структури на різних рівнях. Це робить їхню мовну комунікацію більш впевненою, точною та ефективною.

Розглянемо види вправ на рецепцію граматичної структури.

Це вправи на впізнавання, диференціацію, ідентифікацію, вибір граматичної структури за контекстом, на перевірку розуміння граматичної структури:

1. Unterstreichen Sie die richtige Variante:

1. An dem Apfelbaum hängen/stecken viele Äpfel.

2. Die Mutter steht/stellt Fleisch auf einen Teller.

3. Karin steht/stellt die Tassen neben die Teller.

4. Ich liegt/legt die Löffel vor die Tassen.

5. Meine Wäsche hängt/steckt auf dem Stuhl.

6. In der Mitte stellt/steht ein Tisch mit Stühlen.

7. Ralf steht/stellt sein Rad neben das Auto.

8. Die Eltern sitzen/setzen in der Küche und sprechen.

9. Ich stecke/stehe die Pflaumen in den Korb.

10. Das Bett stellen/stehen wir an die Wand neben das Fenster.

11. Im Auto setzt/sitzt mein Vater.

12. Die Frau liegt/legt Bananen in den Kühlschrank.

13. Die Schüler stecken/stehen in drei Reihen.

14. *Das Auto stellt/steht auf dem Parkplatz.*
15. *Er stellt/steht den Schlüssel unter die Zeitung.*
17. *Er steht/stellt zwischen mir und dem Lehrer.*
18. *Die Mutter hängt/steckt die Wäsche auf die Leine.*

II. Antworten Sie auf folgende Fragen:

1. *Wann haben Sie Ihr Frühstück? (am Morgen)*
2. *Wohin hängen wir Gardinen? (ans Fenster)*
3. *Wohin legt man die Tischdecke? (auf den Tisch)*
4. *Wo leben die Wassertiere? (im Wasser)*
5. *Wo kaufen wir Medikamente? (in der Apotheke)*
6. *Wohin legen wir den Teppich? (auf den Fußboden)*
7. *Wohin hängen wir Kleider? (in den Kleiderschrank)*
8. *Wo steht der Chorleiter? (vor dem Chor)*
9. *Wo arbeitet der Lehrer? (in der Schule)*
10. *Wann haben die Schüler Pausen (zwischen den Stunden)*
11. *Wo hängt der Lüster? (an der Decke)*
12. *Wo scheint der Mond? (am Himmel)*
13. *Wohin versteckt sich die Sonne? (hinter die Wolke)*
14. *Wo wachsen die Obstbäume? (im Obstgarten)*
15. *Wann gibt es viel Schnee? (im Winter)*
16. *Wo trinkt man Kaffee? (im Cafe)*
17. *Wo schlafen wir? (im Bett)*
18. *Wo bäckt man Brot? (in der Bäckerei)*
19. *Wo bauen die Schwalben ihre Nester? (unter dem Dach)*
20. *Wohin schreiben die Schüler neue Wörter? (ins Vokabelheft)*
21. *Wann ist der Frauentag? (am 8. März)*
22. *Wo hängen reife Kirschen (am Kirschbaum)*
23. *Wohin stellt man den Besen? (i die Ecke)*
24. *Wohin gehen Sie mit der Theaterkarte? (ins Theater)*
25. *Wo verkauft man Zeitungen? (am Zeitungskiosk)*

Перейдемо до вправ на репродукцію граматичної структури.

Під цим розуміємо переважно рецептивно-репродуктивні умовно-комунікативні вправи на імітацію мовлення, підстановку у мовлення, трансформацію, завершення мовлення; відповіді на різні типи запитань, постановка запитань, а також самостійне вживання мовлення на рівні фрази і понадфразової єдності з новими граматичними структурами.

1. Ergänzen Sie die Sätze mithilfe der Aussagen in Klammern:

– Barbara ist (in der Kirche, im Geschäft, im Cafe, im Schrank)

– Barbara steht (am Telefon, auf der Treppe, vor dem Motorrad, vor dem Schaufenster, vor der Tür, zwischen den Büschen, zwischen den Polizeiautos, neben dem Brunnen, neben dem Bus)

– Barbara sitzt ... (am Tisch, auf dem Tisch)

– Barbara liegt (unter dem Tisch)

– Barbara lehnt (an der Säule)

– Barbara schläft (auf der Bank)

– Barbara hängt ... (über dem Boden)

– Barbara versteckt sich (hinter dem Schild, hinter der Pflanze)

2. Wählen Sie den richtigen Artikel:

1. Henry legt ein Buch auf den/dem Tisch.

2. Das Buch liegt auf den/dem Tisch.

3. Henry steckt sein Handy in den/dem Rucksack.

4. Das Handy steckt in den/dem Rucksack.

5. Henry setzt sich auf den/dem Stuhl.

6. Henry sitzt auf den/dem Stuhl.

7. Henry hängt ein Bild an die/der Wand.

8. Das Bild hängt an die/der Wand.

9. Henry legt seine Hose auf das/dem Sofa.

10. Die Hose liegt auf das/dem Sofa.

III. Bilden Sie die Sätze aus folgenden Wörtern:

1. Wir, das Dorf, wohnen.

2. *Stehen, die Vase, die Blumen.*
3. *Gardinen, hängen, das Fenster.*
4. *Das Handy, stecken, die Tasche.*
5. *Küchenschrank, das Geschirr, liegen.*
6. *Er, das Plakat, die Wand, hängen.*
7. *Das Sofa, stehen, die Stehlampe, der Schrank.*
8. *Der Tisch, stehen, der Sessel.*
9. *Sie, das Buch, legen, die Tasche.*
10. *Die Ecke, das Bücherregal, stehen.*

Запропонований комплекс граматичних вправ з теми «*Akkusativ und Dativ, Wechselpräpositionen mit Akkusativ und Dativ*», допоможе учням восьмого класу у формуванні граматичної компетентності.

На мій погляд, важливо комбінувати різні методи та підходи, забезпечуючи баланс між розумінням граматики та її практичним застосуванням. Такий підхід допомагає учням засвоювати граматичні правила та ефективно їх використовувати у спілкуванні.

3.3 Практичні вправи з використанням інтерактивної дошки для формування граматичних навичок на уроках німецької мови

Формування граматичної компетенції включає в себе комплексний підхід, що поєднує різні аспекти навчання мови.

Це відбувається наступним чином:

1) *Теоретичні знання:* Учні спочатку засвоюють теоретичні аспекти граматики – правила, конструкції, сполучники тощо. Вони набувають уявлення про те, як побудовані речення та як вони функціонують в різних часах та умовах.

2) *Практичні навички:* Учні вправляються у застосуванні граматичних правил на практиці, створюючи речення, діалоги, оповідання тощо. Вони

вчаться використовувати граматичні структури для передачі своїх думок та ідей.

3) *Усвідомленість*: Учні навчаються розуміти, коли і як використовувати певні граматичні структури в реальних мовних ситуаціях. Вони розвивають вміння аналізувати речення, розкривати їхню структуру та відтворювати.

4) *Рецептивні навички*: Учні розуміють граматичні структури в чужому мовленні, слухаючи аудіозаписи, читаючи тексти або спілкуючись з іншими людьми. Вони вчаться розпізнавати правильні та неправильні висловлювання.

5) *Репродуктивні навички*: Учні вчаться репродукції граматичних структур, що передбачає не тільки розуміння, але й здатність правильно використовувати їх у власному мовленні.

6) *Контекстуальне застосування*: Учні навчаються враховувати контекст та комунікативну ситуацію при виборі граматичної структури, що сприяє точному та адекватному вираженню ідей.

Цей комплексний підхід до навчання граматики допомагає учням розвивати повний спектр навичок та знань, необхідних для ефективного володіння мовою та здатності спілкуватися на ній.

Дуже ефективним інструментом для формування граматичної компетенції учнів під час вивчення мови є використання мультимедійних засобів, зокрема інтерактивної дошки. Використання зазначеного засобу допоможе зробити навчання граматики цікавішим, зручнішим та ефективнішим, активізувати учнів та підвищити рівень їхньої граматичної компетенції.

Як відмічають педагоги-практики, використання інтерактивної дошки в освітньому процесі під час навчання іноземної мови, надає наступні переваги:

– можливість збільшення кількості наочного матеріалу на уроці, будь це використання ілюстративного чи графічного матеріалу (картинки), таблиці чи текстового файлу.

У такому випадку інтерактивна дошка – вдале і змістовне доповнення слів вчителя на уроці, адже навчання ефективніше на основі графічних та вербальних стимулів, а також їх поєднання;

– можливість швидкого адаптування інтерактивного навчального матеріалу до конкретних завдань чи конкретного колективу, враховуючи вікові та індивідуальні особливості учнів (класу, окремого учня і т.д.);

– можливість «редагування» учнями власних дій на полі інтерактивної дошки (копіювання чи вставка навчального матеріалу, відміна останніх дій і т.д.), що сприяє розвитку впевненості учнів, спонукає їх до самообілізації та самопрояву;

– можливість більш продуктивного засвоєння навчального матеріалу та вдалого розвитку цілої низки компетенцій під час навчання іноземної мови завдяки візуалізації навчальних об'єктів, що сприяє їх максимально швидкому сприйняттю й упізнаванню учнями;

– можливість продуктивного поєднання різнохарактерного навчального матеріалу, наприклад: тексту і аудіоматеріалу, графічної інформації (ілюстрацій чи анімації) та аудіосупроводу, тощо; або співвіднесення певного завдання з необхідною графічною чи іншою інформацією;

– можливість групової творчої співпраці колективу (класу), що сприяє активізації діяльності на уроці як окремого учня, так і колективу в цілому [18, с. 174].

Розглянемо практичні вправи для формування граматичних навичок на уроках німецької мови на середньому рівні навчання з використанням інтерактивної дошки.

I. Умовно-комунікативні рецептивні вправи [22, с. 49]:

Формування рецептивних граматичних навичок проходить етапи, відповідно до яких розроблено вправи актуальні на кожному з них:

Ознайомлення з новим граматичним явищем.

Метою даного етапу є створення орієнтовної основи граматичної дії для наступного формування навички в різних ситуаціях спілкування. На цьому етапі необхідно розкрити значення, формоутворення та використання граматичної структури, забезпечити контроль її розуміння учнями та первинне закріплення.

Це відбувається в такому порядку:

1. Спрямування на сприйняття мовленнєвого зразка, який містить нове граматичне явище, з метою його усвідомлення.

2. подача нового граматичного явища в письмовому чи усному контексті в послідовності від введення формотворчих ознак до розкриття його значення.

3. Визначення учнями значення і форми нового граматичного явища на основі аналізу кількох контекстів.

4. Формулювання правила, яке містить вказівки на формальні та змістові ознаки граматичного явища і його еквівалент в рідній мові учнів.

5. Читання речень (мікротекстів) учнями і їх аналіз з метою засвоєння диференціальних ознак граматичної структури, що вивчається.

На цьому етапі використовуються вправи:

- *знайдіть в тексті речення з новим граматичним явищем;*
- *прочитайте пари речень і встановіть в чому їх відмінність;*
- *прочитайте речення і визначте значення поданого граматичного явища;*
- *на основі таблиць (правила-інструкції) визначте формальні ознаки нового граматичного явища;*
- *перекладіть речення на рідну мову;*
- *перекладіть всіма можливими способами оформлення цієї думки рідною мовою.*
- *знайдіть в тексті конструкцію, що вивчається;*
- *поясніть вживання даної форми.*

Наведемо приклад.

1. Ти заходишся в центрі нашого міста. До тебе підходить туристка з Німеччини / твій знайомий і запитують, як пройти до ... Відповідай на питання, використовуючи необхідну форму наказового способу. Працюйте парами.

Du bist im Zentrum unserer Stadt. Eine Touristin aus Deutschland / dein Bekannter kommt zu dir und fragt, wie sie / er zu... kommen kann. Beantworte die Frage, gebrauche passende Imperativform dabei. Arbeitet zu zweit.

	eine Touristin aus Deutschland	dein Bekannter
– zu Fuß gehen – mit dem Bus / mit der U-Bahn fahren – diese Strasse geradeaus gehen – rechts / links einbiegen – den Platz überqueren		

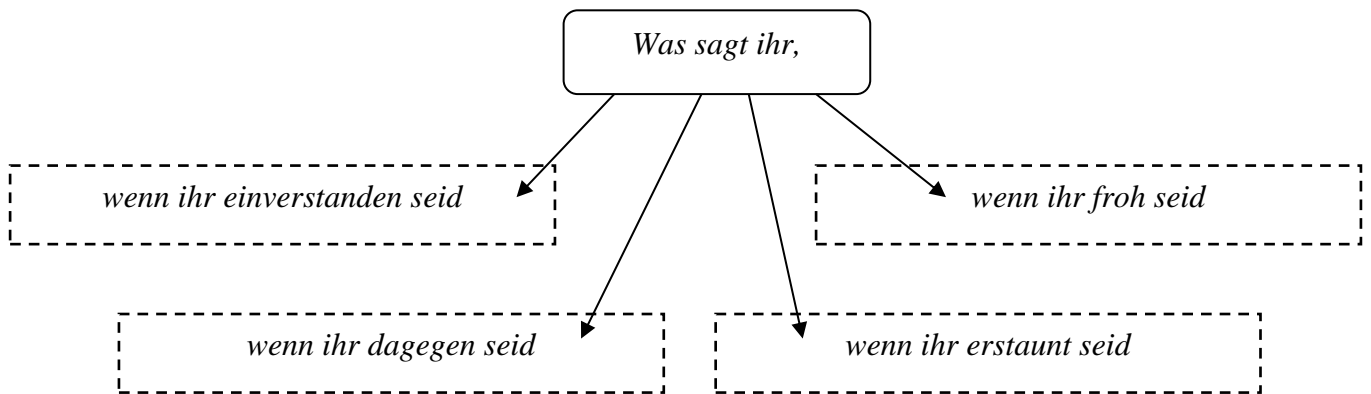
(При перевірці вправи використовується технічний прийом «шторка»).

Вправи для навчання читання (з використанням візуально-вербальних, візуально-образотворчих, вербально-образотворчих і візуально-аудитивних опор) [22, с. 49-51]:

1. Прочитайте наступні висловлювання і висловіть свою думку. Працюйте парами / *Lest folgende Sätze vor und sagt eure Meinung. Arbeitet zu zweit: zum Beispiel:*

– *Ich meine, dass es besser ist ins Museum mit der U-Bahn zu fahren.*

– *Ja, das stimmt./ Nein, ich will mit dem Bus fahren, so können wir die Stadt ansehen! / es ist unbequem! Besser mit dem Obus. / Eine gute Idee! In 15 Minuten werden wir dort!*

- *Ich meine, dass es besser ist ins Museum mit der U-Bahn zu fahren.*
- *Dieser Weg ist kürzer. Gehen wir so!*
- *Wollen wir auf einen Bus warten.*
- *Ich meine, dass wir ohne Stadtplan den Weg finden.*
- *Morgen haben wir Zeit durch die Stadt zu bummeln*

2. Прочитайте історію. Знайдіть в тексті речення.

Marko ist ein richtiger Freund!

So ein Pech! Am Morgen hatte ich keine Zeit und vergaß meine Stullen zu Hause. Sie blieben auf derti Kuchentisch liegen. Ich kam in die Schule. Die erste Stunde war Deutsch. Wir schrieben ein Diktat und lernten eine neue Regel. Die zweite war Sport. Wir spielten und sprangen hoch.

In der Pause bekam ich Hunger, wollte meine Stullen aus der Schultasche holen, aber sie waren eben nicht da. In der Klasse saß um diese Zeit Uwe Riedel und aß seine Wurstbrote mit großem Appetit. Er sah, daß ich keine mithatte. Und er aß und aß. Zuerst Wurstbrote, dann Käsebrote, dann holte er aus der Schultasche einen Apfel und sagte: «Appetit kommt beim Essen!»

In diesem Moment kam Marko herein.

«Arme Uta», sagte er, «du hast wohl deine Stullen vergessen? Hör mal, Uwe», sagte er. «Hast du keine Angst? Du kannst ja platzen!» Dann holte er seine Stullen aus der Schultasche und reichte sie mir.

Na, ja. Marko ist ein richtiger Freund.

Знайди в тексті наступні речення:

- a) Я забула бутерброди вдома.

- б) Ми писали диктант і вчили нове правило.
- в) На перерві мені захотілося їсти.
- г) Він їв з апетитом.
- д) Потім він дістав з портфеля яблуко.
- е) Марко дістав свої бутерброди і простягнув мені.

3. Erzählt die Geschichte!

Uta vergaß ihre Stullen ...

Die erste Stunde war ...

In der Pause ...

Uwe saß in der Klasse und aß ...

Dann kam Marko ...

Er sagte ...

Marko ist ...

Lest die Geschichte.

Was ist mit Uwe los?

Wieder hatte ich Pech! Ich lief in die Schule, und plötzlich fiel ich hin. Ich mußte weinen. Plötzlich sah ich Uwe. Er stand im Schulhof und sprach mit anderen Jungen.

«Er lacht jetzt sicher über mich!» sagte ich mir. Aber es kam anders. Uwe lachte nicht. Er lief auf mich zu und half mir auf die Beine und sagte: «Ende gut – alles gut!» Ist denn so was möglich? Ich vergaß sofort «Danke» zu sagen. Was ist mit Uwe los?

Sagt: Stimmt das oder stimmt das nicht?

- a) *Uta ging aus der Schule nach Hause.*
- б) *Plötzlich sah sie Uwe.*
- в) *Er lachte.*
- г) *Er half Uta auf die Beine.*
- д) *Uta sagte: «Danke» – und ging fort.*

4. Seht auf die Bilder und erzählt die Geschichte nach!

Вправи для навчання аудіювання (з використанням візуально-образотворчих і вербально-зображальних опор і без використання опор. При перевірці вправи використовуються анімована указка і інтерактивна карта з спливаючими фотографіями міста).

Завдання:

- 1) Прослухайте розповідь гіда про місто Дрезден.
- 2) Відповідайте на запитання, які стосуються змісту розповіді.

Аудіо-розповідь: «Willkommen in Dresden, einer der schönsten Städte Deutschlands. Die Stadt ist bekannt für ihre reiche Geschichte, beeindruckende Architektur und kulturelle Schätze. Hier befindet sich die berühmte Semperoper, ein prächtiges Opernhaus, das eine lange Tradition der Musikpflege hat. Neben der Oper steht die beeindruckende Frauenkirche, die nach ihrer Zerstörung im Zweiten Weltkrieg aufwändig wiederaufgebaut wurde. Der Zwinger, ein barockes Gebäudeensemble, beherbergt Kunstschatze und ist ein Symbol für die künstlerische Bedeutung der Stadt. Entlang der Elbe erstreckt sich eine malerische Promenade, die zum Spazieren und Verweilen einlädt. Vergessen Sie nicht, die lokale Küche zu probieren, besonders die leckeren Elb-Fischgerichte. Dresden ist wirklich eine Perle Deutschlands».

Запитання:

1. *Was macht Dresden zu einer der schönsten Städte Deutschlands?*
2. *Welche wichtigen Gebäude können Sie in Dresden besichtigen?*
3. *Welche Bedeutung hat die Semperoper in der Stadt?*
4. *Welches Wahrzeichen von Dresden wurde nach dem Zweiten Weltkrieg wiederaufgebaut?*
5. *Was beherbergt der Zwinger?*
6. *Was können Sie entlang der Elbe machen?*
7. *Welche lokale Spezialität wird empfohlen?*

Відповіді (приблизні):

– *Dresden ist bekannt für seine reiche Geschichte, beeindruckende Architektur und kulturelle Schätze.*

– *In Dresden können Sie die Semperoper, die Frauenkirche und den Zwinger besichtigen.*

– *Die Semperoper hat eine lange Tradition der Musikpflege.*

– *Die Frauenkirche wurde nach dem Zweiten Weltkrieg aufwändig wiederaufgebaut.*

– *Der Zwinger beherbergt Kunstschätze.*

– *Entlang der Elbe können Sie spazieren und verweilen.*

– *Es wird empfohlen, die leckeren Elb-Fischgerichte zu probieren.*

Ця вправа допоможе учням розвивати навички розуміння аудіотекстів, а також сприяє вивченню фактів про місто Дрезден та вдосконаленню граматичної компетенції.

2. Вправа на аналіз та обґрунтування:

Завдання:

1. Прослухайте короткі діалоги.

2. Визначте, про яке місто Німеччини йдеться в кожному діалозі.

3. Для кожного вибору назви міста обґрунтуйте, чому ви так вважаєте на основі змісту діалогу.

Діалог 1 (приблизний опис): *Wohin fährst du in den Urlaub? B: Wir fahren nach München. Ich habe gehört, dass die Stadt wunderschön ist.*

Діалог 2 (приблизний опис): *Was sind deine Pläne für die Ferien? B: Ich plane eine Reise nach Berlin. Es gibt dort so viele historische Sehenswürdigkeiten.*

Діалог 3 (приблизний опис): *Warst du schon mal in Deutschland? B: Ja, ich war in Hamburg. Die Hafenstadt hat mir sehr gut gefallen.*

Запитання:

– Про яке місто Німеччини йдеться в кожному діалозі?

– Обґрунтуйте свій вибір для кожного міста на основі інформації з діалогу.

Відповіді та обґрунтування (приблизні):

Діалог 1: Місто – Мюнхен. Обґрунтування – Учасник 1 говорить, що їде до Мюнхена, і вказує на його красу.

Діалог 2: Місто – Берлін. Обґрунтування – Учасник 2 планує подорож до Берліна та зазначає наявність багатьох історичних пам'яток.

Діалог 3: Місто – Гамбург. Обґрунтування – Учасник 3 говорить, що був у Гамбурзі, а також згадує, що це місто-порт.

Б) Заповніть таблицю / *Füllt die Tabelle aus*:

	Wohin möchten die Leute fahren?	Wie kommen sie an ihr Ziel?
Dialog 1		
Dialog 2		
Dialog 3		

(При перевірці правильності заповнення таблиці можна використовувати технічний прийом «шторка»).

II. Вправи, спрямовані на розвиток репродуктивних умінь в учнів:

1. Скажіть по-іншому:

Ich bin fremd hier. → *Ich bin Ausländer / Tourist.*

– *Helfen Sie mir bitte!* →

– *Ich habe mich verlaufen.* →

– *Sie müssen am Bahnhof vorbeigehen. Er ist an der rechten Seite.* →

– *Wir suchen die U-Bahnstation.* →

– *Hier ist es immer Stau morgens.* →

– *Ich brauche eine Fahrkarte.* →

2. Перетворіть речення. Замініть виділені слова на синонімічні або близькі за значенням:

– *Die Haltestelle ist **nicht weit von hier**.*

– *Ich habe **einen Stadtplan** schon gekauft.*

– *Heute wollen wir den Reichstag **besichtigen**.*

– *Dresden ist durch seine Gemäldegalerie in der ganzen Welt **bekannt**.*

– *Der Fernsehturm ist eine der beliebtesten **Attraktionen** der Stadt.*

(При перевірці даної вправи можна використовувати технічні прийоми «ластик» або «шторка»).

3. Розгадати кросворд. Працюйте парами:

Zum Beispiel:

– *Erkläre bitte das Wort **I** waagerecht/ senkrecht.*

– *Gut. Das ist der Platz, wo...*

Кросворд кожного учня заповнений наполовину. Завдання полягає в тому, щоб за поясненням свого партнера зрозуміти відсутні слова і вписати їх в свій варіант кросворду, або, відповідно, пояснити слово, запитуване партнером.

Виконувати завдання з розгадування кросворду можна і колективно.

1-й варіант – представити на екрані інтерактивної дошки кросворд і визначення до прихованих в кросворді слів (розгадувати кросворд всім разом або провести змагання, попередньо розділивши клас на дві групи).

2-й варіант – розділити клас на дві групи, вибрати одного / двох сильних учнів для пояснення слів і запропонувати командам позмагатися у розгадуванні кросворду.

(При перевірці або колективному розгадуванні кросворду використовуються такі технічні прийоми, як гарячі зони (при наведенні на слово з'являється його опис), ластик і шторка).

4. Прослухайте такі речення. Під час пауз передайте основний зміст, використовуючи еквівалентні граматичні конструкції:

Zeige mir bitte die Stadt! → Kannst du mir die Stadt zeigen?

– *Können Sie mir sagen, wie heisst diese Strasse? →*

– *Nimm eine Karte mit! →*

– *Du kannst mit der S-Bahn fahren. →*

– *Besichtigt den Berliner Fernsehturm unbedingt! →*

– *Sie können hier einbiegen. Es ist nicht weit. →*

4. Доповніть таблицю:

Konstruktion mit ...verboten	Konstruktion mit dürfen
– Schwimmen ist verboten! –	– – Hier darf man nicht sprechen! –
– Wasser trinken verboten! –	– Hier darf man nicht stehen bleiben! –
– Eintritt ist verboten! –	– Hier darf man keine Getränke bringen!

(При перевірці вправи використовується технічний прийом «шторка»).

Отже, запропонована система вправ може бути ефективно використана для формування у учнів основної школи граматичної компетенції. Використання в процесі виконання вправ колективно-групової взаємодії учнів і технічних прийомів, зокрема інтерактивної дошки, дозволяє інтенсифікувати процес навчання і дає можливість кожному учневі отримати активну практику в іноземній мові.

Використання інтерактивної дошки на уроках німецької мови може бути важливим інструментом для формування граматичних навичок учнів. Інтерактивні дошки надають можливість створювати уроки, які є захоплюючими та візуально привабливими, і дозволяють вчителю і учням співпрацювати на уроці.

Загалом, інтерактивна дошка відкриває безліч можливостей для ефективного формування граматичних навичок на уроках німецької мови. Вона зроблює процес навчання цікавішим, доступнішим та ефективнішим для учнів, сприяючи їхньому успіху у вивченні мови.

Висновки до третього розділу

Отже, граматичні навички вважаються однією з ключових складових при вивченні будь-якої іноземної мови. Граматика допомагає структурувати

мову, надаючи їй логічний порядок та зрозумілість, що в свою чергу сприяє ефективному спілкуванню.

Правильно вибудовані граматичні навички допомагають зробити мовне спілкування більш зрозумілим, точним і приємним для всіх сторін.

Таким чином, запропоновані завдання можуть доповнити вправи у довільно-вибраних темах на уроках німецької мови для учнів основної школи, з метою удосконалення граматичних умінь та навичок.

ВИСНОВКИ

З вищенаведеного можна зробити наступні висновки.

У процесі вивчення іноземної мови, граматики відіграє надзвичайно важливу роль як засіб, за допомогою якого мова набуває чіткого, осмисленого характеру. Граматика поряд зі словниковим і звуковим складом являє собою матеріальну основу мовлення.

Граматична компетенція – це вміння грамотно будувати словосполучення і речення, правильно використовувати і узгоджувати часи, а також знання частин мови і того, як будуються речення різних типів

Вивчення граматики має, перш за все, велике практичне значення, яке особливо чітко виступає в основній та старшій школі, де учням доводиться частіше самостійно стикатися з новими для них німецькомовними текстами. У цих випадках граматичні вправи служать основними опорними пунктами, які дозволяють учням домогтися розуміння загального змісту тексту і т.і.

Формування граматичних навичок є важливим показником правильного оволодіння іноземної мови та формування правильного усвідомлення інформаційних та комунікаційних мотивів співрозмовників. Мета навчання граматичного матеріалу, це оволодіння граматичними навичками мовлення: репродуктивними, тобто граматичними навичками говоріння і письма, та рецептивними, тобто граматичними навичками аудіювання і читання. З огляду на це, використання граматичних ігор на уроках німецької мови є поширеним явищем, яке з кожним роком набуває все більшої популярності.

Сформованість репродуктивної граматичної навички – одна з передумов функціонування вміння висловлювати свої думки в усній та письмовій формі. Щоб здійснити свій комунікативний вибір, учні повинні спочатку вибрати граматичну структуру, яка б відповідала конкретній ситуації мовлення. Обрану граматичну структуру потрібно оформити відповідно до норм певної мови.

Без оволодіння граматиною в цьому її значення не може бути правильно сформованого мовного спілкування. Тому граMATика виступає як засіб для формування комунікативної компетенції.

Для найбільшої ефективності роботи з формування граматичних навичок у учнів необхідно дотримання вчителем послідовності методичних дій з урахуванням особливостей кожного етапу формування навичок, особливостей вікової категорії школярів і цільової спрямованості навчання.

Процес формування граматичних навичок вимагає великих розумових зусиль. В результаті цього виникає ряд проблем при навчанні граMATики, які обумовлені різними факторами. Тому необхідно використовувати різні мультимедійні творчі та креативні вправи при роботі над граматичним матеріалом, які дозволяють уникнути одноманітності механічного тренування.

У роботі було запропоновано вправи для формування рецептивних та репродуктивних граматичних навичок на уроках німецької мови на середньому рівні навчання з використанням інтерактивної дошки.

Використання інтерактивної дошки на уроці іноземної мови надає можливість комплексної та логічної подачі навчального матеріалу у процесі вивчення різноманітних мовних аспектів, удосконалення іншомовних знань, умінь, навичок учнів; вона також може бути корисним помічником у формуванні різних компетенцій, зокрема граматичної. Зазначимо також, що інтерактивна дошка може бути використана на різних етапах уроку та для навчання різних аспектів мови: мовленнєвої зарядки, введення й відпрацювання нових лексичних одиниць, активізації граматичного матеріалу тощо.

Таким чином, підсумовуючи, можна з упевненістю стверджувати, що сучасні технології навчання, за розумного підходу, можуть послугувати корисним засобом та стати необхідним помічником у процесі навчання граMATиці іноземної мови, а отже, якісно підвищити ефективність освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Берестень Е.Е. Грамматика на уроке немецкого языка. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки.* 2016. № 2 (12). URL: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2016/2/12.pdf>
2. Вєтохов О. Важлива складова комунікативної спрямованості (Психологія з граматичної підготовки учнів). *Іноземні мови в вищих навчальних закладах.* 2004. № 4. С. 76-77.
3. Вітлін Ж.А. Сучасні проблеми навчання граматиці іншомовних мов. *Іноземні мови в школі,* 2009. № 5. С. 22-27.
4. Власова В.П. Комунікативна компетентність та англійська мова як міжнародна. *Вісник Житомирського державного університету. Випуск 54. Педагогічні науки.* 2010. С. 94-97. URL: http://eprints.zu.edu.ua/4665/1/vip_54_22.pdf
5. Вовк О.І. Формування граматичної компетентності студентів-філологів у процесі оволодіння англійською мовою. *Вісник ЛНПУ ім. Т. Шевченка,* 2007. № 20 (136). С. 20–24.
6. Володарська О.В. Система вправ для навчання учнів основної школи мовлення німецькою мовою з використанням інтерактивної дошки. *Філологічні науки Питання теорії та практики,* № 4 (34) 2014, ч. 1. С. 46-51.
7. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Ніколаєва; пер. з англ. О.М. Шерстюк. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
8. Карпчук Н.П. Адресованість в офіційному та неофіційному англomовному дискурсі (комунікативно-прагматичний аналіз): Монографія. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2006. 159 с.
9. Квочка О.М. Граматичні ігри на уроках німецької мови. *На Урок.* 2018. URL: <https://naurok.com.ua/gramatichni-igri-do-urokiv-nimecko-movi-22099.html>

10. Кожевников В. Поняття "компетентність" у педагогіці. *Освітні технології*. 2018. <https://osvita.ua/school/method/1964/>
11. Конспект лекцій з дисципліни «Методика навчання іноземних мов» : для студентів 5 курсу ф-ту «Референт-перекладач», які навчаються за спец. 035 Філологія (Переклад) / Нар. укр. акад., [каф. теорії та практики пер. ; авт.-упор. І.Ю. Гусленко]. Харків : Вид-во НУА, 2018. 64 с.
12. Кудрявцева О., Шарагова О. Гра як засіб формування граматичної компетентності в учнів середньої школи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 39, том 2, 2021. С. 196-202.
13. Кушнір Т.І. Формування граматичної компетентності учнів 8 – 9 класів у процесі вивчення синтаксису: автореф. дис.. ... канд.. пед.. наук: 13.00.02. Київ, 2016. 24 с.
14. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. кол. авторів під керівництвом С.Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2002. 328 с.
15. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах у структурно-логічних схемах і таблицях : навчальний посібник / С.Ю. Ніколаєва, С. В. Гапонова та ін.. К.: Ленвіт, 2004. 208 с.
16. Міклащук О.В. Урок на тему «Es schmeckt gut» (6 клас). 2020. URL: <https://naurok.com.ua/urok-na-temu-ce-smachno-210108.html>
17. Мильруд Р.П. Комунікативність мови і навчання розмовної граматиці. *Іноземні мови в школі*, 2002. № 2. С. 101-105.
18. Нові технології навчання: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». К., 2018. Вип. 91. 272 с.
19. Педагогічна майстерність: підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; За ред. І.А. Зязюна / 3-тє вид. допов. і перероб. Київ: СПД Богданова А.М., 2008. 376 с.
20. Петров О. Опанування лінгвосоціокультурної компетентності майбутніми вчителями іноземної мови: теоретичний аспект. *Рідна школа*. 2010. №3. С. 58-61.

21. Пилипович І.І. Підходи до навчання граматики іноземних мов. *Науковий вісник Південного інституту менеджменту*. 2014. Вип. № 4. С. 84-87.
22. Практикум з методики викладання німецької мови у середніх навчальних закладах: Посібник. Вид.2-е, випр. і перероб. / Кол.авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2007. 288 с.
23. Практикум з методики навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх навчальних закладах : англ. мова, нім. мова, франц. мова, ісп. мова: навчальний посібник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за редакцією Ніколаєвої С. Ю. Ірпінь : Видавець Романенко Л. Л., 2016. 398 с.
24. Резунова О.С. Формування граматичної компетентності здобувачів на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням у немовних закладах вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія та практика*. № 1 (41), 2022. С. 292-296.
25. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
26. Склярєнко Н.К. Методика формування іншомовної граматичної компетенції в учнів загальноосвітніх навчальних закладів. *Іноземні мови*. 2016. № 4. С. 15-25.
27. Склярєнко Н.К. Систематизація і повторення іншомовного граматичного матеріалу в основній і старшій школі. *Іноземні мови*. 2009. №4. С. 17-20.
28. Тригуб І.П. Формування граматичної компетентності у студентів немовних спеціальностей ВНЗ у процесі вивчення англійської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, 2014. № 10. том 2. С. 74–77.
29. Федів В., Бірюкова Т., Олар О. Формування особистості в рамках компетентнісного підходу: історичні аспекти становлення. *Освітологічний дискурс*, 2020, № 2 (29). URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/od,+Fediv.pdf>

30. Формування мовної особистості на різних вікових етапах: монографія /за ред. акад. А.М. Богуш. Одеса, 2008. 237 с.
31. Шемуда М.Г. Формування іншомовної граматичної компетенції: фактори впливу. *Наукові записки. Серія "Філологічна"*. Випуск 27. 2012. С. 357-358.
32. Brumfit C.J. *The Communicative Approach in Language Teaching*. К.: Oxford University Press, 2001. 109 p.
33. Hadfield J. *Elementary Grammar Games*. London: Pearson, 2003. P. 127
34. Hossein N. Correcting student's written grammatical errors: The effects of negotiated versus nonnegotiated feedback. *Studies in Second Language Learning and Teaching*. 2011. Vol. 1, No. 3. P. 315–334.
35. Lockiewicz M. The role of motivation in learning foreign languages: towards a global self-identity – a literature analysis. *Current issues in personality psychology*. 2019. Vol. 7, No. 2. P. 1–10.
36. Lukman A. Exploring junior high school students' foreign language classroom anxiety. *Journal of Teaching & Learning English in Multicultural Contexts*. 2018. Vol. 2, No. 2. P. 1–14.
37. Strauss D. *Didaktik und Methodik. Deutsch als Fremdsprache*. Berlin; München, 2004. S. 34-68.
38. Wicke R.E. *Aktiv und kreativ lernen. Projektorientierte Spracharbeit im Unterricht. Deutsch als Fremdsprache*. Ismaning, Deutschland: Max Hueber Verlag, 2004. 207 S.

ІГРИ
ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ГРАМАТИЧНОЇ ТЕМИ „PRÄTERITUM”
(6 КЛАС)

Гра 1.

Мета: автоматизація управління дієслів у мовленні.

Хід гри: граючі утворюють пари. Один гравець зображує дію (мімічну чи пантомічну), інший має прокоментувати його, вживаючи дієслова в Präteritum.

Гра 2 .

Мета: автоматизація вживання форм дієслова в мовленні.

Хід гри: утворюються дві команди. Представник першої команди вигадує речення з вивченим дієсловом у Präteritum. Він кидає м'яч партнеру з другої команди та називає речення, пропускаючи дієслово. М'яч, що спіймав, повторює речення, вставляючи правильну форму дієслова, кидає м'яч партнеру з першої команди і називає своє речення, опускаючи дієслово.

За кожну помилку нараховується штрафний бал. Перемагає команда, яка набрала найменшу кількість штрафних балів.

Гра 3. Учні поділяються на дві команди, кожна команда пропонує іншій команді дієслово у вигляді інфінітива. Завдання кожної команди утворити форму Präteritum, спрягати його і вигадати речення з цим дієсловом у формі Präteritum.

Гра 4. Учні поділяються на дві команди, кожній з якої надається список дієслів у формі інфінітиву.

Завдання: хто швидше перетворює дієслово на форму Präteritum.

Гра 5. Вимовляються дієслова у вигляді Präteritum. Вчитель кидає м'яч учневі, називаючи особистий займенник. Учень повинен поставити дієслово у правильну форму Präteritum.

Гра 6. Клас поділяється на дві команди, обом командам дається ситуація. Наприклад: ранкова гімнастика – одній команді, іншій – виконання домашнього завдання.

Завдання: опишіть перебіг запропонованої ситуації, використовуючи дієслова в Präteritum. Хто швидше впорається – той виграв. Потім наочно продемонструйте дії, промовляючи усі речення.

Гра 7. Учні поділяються на дві команди. Кожна команда по черзі пропонує суперникам речення, де дієслово вживається в Präteritum правильно чи не правильно. Інша сторона має виправити помилку, якщо вона є.

Гра 8. Дві команди учасників стають один проти одного. Кожна команда обирає актора. Він виходить уперед і виконує якусь дію, а члени протилежної команди повинні відповісти на запитання, наприклад:

- «*Was machte er?*»

- «*Er wusch sich*» и т. п.

ТЕМА:**«ES SCHMECKT GUT» - ЦЕ СМАЧНО»**

(6 КЛАС).

Мета: ознайомити з новою лексикою та закріпити її в мовленні, вчити учнів вести бесіду за темою, вивчити новий граматичний матеріал «Відмінювання прикметників (сильна відміна)»; розвивати навички аудіювання та говоріння; виховувати ввічливість.

Обладнання: підручник, граматична таблиця «Відмінювання прикметників. Сильна відміна», тести «На урок», тематичні картки, ноутбук з підключенням до Інтернету.

ХІД УРОКУ**I. Підготовка до сприйняття іншомовного мовлення.****1. Організація класу до уроку.**

L. Hallo, Kinder! Ich bin froh euch zu sehen. Ich glaube, ihr werdet gut und aktiv in der Stunde arbeiten. Ich hoffe, ihr seid in guter Form.

2. Вступна бесіда з учнями.

L. Kinder, wie geht es euch?

- Der wievielte ist heute?

- Wie ist das Wetter heute?

- Seid ihr zur Stunde bereit?

Dann an die Arbeit.

3. Фонетична зарядка.

Singt mit „Backe, backe Kuchen“

<https://youtu.be/hd4F4pd2w-A>

https://www.youtube.com/watch?v=volnH_bKpqq

4. Оголошення теми і мети уроку.

L. Liebe Kinder, wir setzen heute unsere Arbeit und sprechen über Lebensmittel. Wir lernen neue Wörter und neue Grammatik „Starke Deklination“, hören und spielen Dialoge, schreiben.

II. Основна частина уроку.

1. Перевірка домашнього завдання.

Übung 6, Seite 64. Stelle die Speisekarte eines Cafés zusammen (підручник "Deutsch lernen ist super!" С.І.Сотникова).

3. Введення нових ЛО.

Übung 2. Sieh dir die Bilder an und ordne dazu die passenden Adjektive.

Die Zitrone ist...

Der Pfeffer ist...

4. Робота в групах.

Übung 3, Seite 66. Wie sind die Lebensmittel? Teilt zu zweit die Wörter in einige Gruppen und erzählt.

5. Фізкультхвилинка.

Hört zu und macht mit.

Рис. Фізкультхвилинка німецькою мовою

<https://youtu.be/Xo1ryXIFj4M>

6. Опрацювання нового граматичного матеріалу.

Übung 5, Seite 67. In welcher Form stehen die markierten Adjektive in Übung 4? Lies sie noch einmal und merke dir die Formen in der Tabelle.

Dekliniert die Adjektive:

Saurer Apfel

Scharfes Fleisch

Süße Praline

Frische Erdbeere

Bitter Pfeffer

7. Розвиток навичок аудіювання.

Übung 4, Seite 66. Hört und spielt die Dialoge.

8. Онлайн-тестування

Запитання 1

Es ist süß und weiß

варіанти відповідей

Obst Zucker

Orange Cola

Запитання 2

Es gehört zum Gemüse. Es ist rund und rot.

варіанти відповідей

Tomate Gurke

Karotte Kohl

Запитання 3

Es gehört zum Gemüse. Es ist lang und grün

варіанти відповідей

Tomate Gurke

Karotte Kohl

Запитання 4

Es gehört zum Obst. Es ist sauer und gelb.

варіанти відповідей

Pflaume Zitrone

Orange Apfel

Запитання 5

Es gehört zum Obst. Es ist klein und grün.

варіанти відповідей

Zitrone Apfel

Mandarine Kiwi

Запитання 6

Es ist süß und kalt

варіанти відповідей

Schokolade Zucker

Eis

Ei

III. Заключна частина уроку.***1. Домашнє завдання.***

Übung 6, Seite 67. Spielt Dialoge wie in Übung 4.

2. Підсумок уроку.

L. Unsere Stunde ist zu Ende. Heute waren sehr gut solche Schüler... Ich bin mit unserer Zusammenarbeit ganz zufrieden. Auf Wiedersehen!